

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de AAMBINDER

In het huis
van Uitlegger [p.8]

Gereformeerde Gemeente Nieuwerkerk

16/02/2017
jaargang 95

nr **20**

In 1856 wordt er in het Zeeuwse Nieuwerkerk een Ledeboeriaanse Gemeente geïnstitueerd, die bijeenkomt in de tot kerk verbouwde schuur van Jan van der Have aan de Molendijk, thans Molenstraat. In 1873 wordt deze 'schuurkerk' vervangen door nieuwbouw. In verband met de groei van de gemeente wordt het aantal zitplaatsen verschillende keren uitgebreid. Bij de wa-

tersnoodramp van 1953 wordt Nieuwerkerk zwaar getroffen. Van de 1860 inwoners komen er bijna 300 in de golven om, waarvan 73 uit de kerkelijke gemeente. Nadat het kerkgebouw vanwege de vele gebreken in 2004 is afgebroken, betreft men in 2005 het huidige kerkgebouw met 450 zitplaatsen. Momenteel is de gemeente vacant. Het aantal leden en doopleden bedraagt 508.

De man met een onreine geest

De verkondiging van het Evangelie kan en mag geen uitstel lijden. Vandaar staat er in Markus 1:21 'terstónd op den sabbatdag in de synagoge gegaan zijnde, leerde Hij'. Het gaat immers om zielen voor de eeuwigheid! En onze tijd is maar een handbreed gesteld. En daar, op Gods dag, in Gods huis, onder Gods Woord, werkt de Geest van Christus het leven bij een dode zondaar.

En Jezus bestrafte hem, zeggende: Zwijg stil en ga uit van hem.

Markus 1:25

Wat leerde de Zaligmaker? Hij predikt bekering en geloof. En Zijn prediking is niet vrijblijvend. Nee, zo anders dan de Schriftgeleerden leert Hij. Hij, de door de Vader Gezondene, leert als machthebbende. En dat werd opgemerkt. De mensen waren verslagen en verbaasden zich er over. Bent u ook wel eens verslagen geworden onder dat Woord?

Maar veranderde ook hun hart? Want *niet die deze dingen hóórt, of zich verbaast, maar die dezelve dóét bouwt op de steenrots* (Matth. 7:24). Het gaat om de vruchten van bekering. En nu gaat de Hartenkenner aan de hand van een wonderteken laten zien hoe de mens van nature onder het Woord zit. Diep ingrijpend wordt dit wonderteken als we beseffen wat de Christus ons hiermee wil leren. Wat nu bij de onreine man zichtbaar en hoorbaar is, leeft immers bij ons vanbinnen.

Ja, onrein is hij. In bezit genomen door de duivel. Hier viert satan zijn triomf. De mens, die eens het beeld vertoonde van zijn Maker, lijkt nu op satan. Verworden tot een onreine en slaaf van de zonde. En dat om eigen schuld. Omdat onze onreine lusten zo aansluiten bij satans verleidingen. Zonder Jezus' genadekracht voelen we de slaafse banden niet. Daarom is deze onreine man een beeld van de gevallen mens!

Maar, zegt u, ik ben een net kerkmens, hoor. Ach, deze man met die onreine geest was ook in Gods huis. Onder al de andere kerk-

gangers. Heeft de Heere u er weleens aan ontdekt dat u net zo'n kerkganger met een onreine geest bent?

Weet u hoe u dan in de kerk zit? Vanbinnen net als deze man. Als dan het woord met macht op hem afkomt, dat hij zich bekeren moet en geloven, buigt hij dan? O nee, een zondaar buigt van zichzelf nooit. Dan gaat hij zich verzetten. Hij roept het uit: 'Ik mij bekeren? Laat af! Laat me met rust. Ik wil me niet bekeren, want ik heb de zonde zo lief. Die wil ik niet laten. Ik wil wel naar de hemel, maar ik wil niet de zonde laten, ik wil niet eens bekeerd worden!' 'Laat af, wat hebben wij met U te doen, Gij Jezus Nazaréner?' Ik wil niets met U te maken hebben. Ik weet wel Wie U bent: Jezus, Zaligmaker. Brenger van het grootste kwaad tot het hoogste goed. Daarom heb ik U niet nodig. Want zo kwaad ben ik niet. Ik ben een nette kerkganger! En als ik mijn uiterste best doe -misschien wel dit jaar- dan word ik wel zalig in eigen kracht. Ik kan zelf toch wel geloven? En dan, 'Nazaréner', uit dat verachte dorp, moet ik zo lemand volgen? Dat kost me mijn eer. En dan moet ik arm worden. Maar ik ben niet arm, want ik geloof heus wel! Ik zal zelf alles betalen. Trouwens, bent U gekomen om mij te (ver)oordelen? Om te zeggen dat ik voor eeuwig verloren ga als ik zo doorleef? Houd toch op, straks kan ik niet slapen. Ik zal iets leuks gaan doen om al die nare gedachten van me af te zetten. O, ik weet wel Wie Gij zijt. Dat in de prediking de roepstem klinkt van de Messias, de Heilige Gods. Dat het echt waar is! Maar ik wil niet! Ik heb U niet lief. O, ten diepste bedoelt hij: 'Ik haat U! Pure vijandschap, dat ik dat machtswoord van Jezus niet gehoorzaam'.

Lezer, zijn uw ogen er al voor geopend dat we van nature zó onder de prediking zitten? Bent u door levendmakende genade ontdekt aan uw bittere vijandschap? Is u dat al tot verdriet en schuld geworden? Verdriet dat u zo vasthoudt aan de zonde. Smart dat u het Evangelie niet geloven wilt en ook niet kunt. O, dan gaan die slaafse banden knellen. Dan worden ze ons de dood. En dat om eigen schuld. Geen uitweg

ds. M.H. Schot,
Hendrik-Ido-
Ambacht

In dit nummer

- 4** Commentaar:
De Grondwet
als breekijzer
- 7** Geestelijke muziek:
Soli Deo Gloria [1]
- 24** Studenten met propo-
nentsbevoegdheid

- 2** De man met een onreine geest
3 Onderwijs van vader Smytegelt [7]
5 Generale Synode [8]
6 Broeders bijeen
8 In het huis van Uitlegger [1]
9 Dat wil zeggen
10 De predikbeurten van Huntington [3]
11 Jong zijn vroeger en nu [3]
12 Hoe gaan wij om met moslims? [1]
13 Van overzee: Burgeroorlog
14 Meevallers in Melissant
15 Jeugdtribiek
16 Boekennieuws
17 Kerknieuws
18 Berichten
19 Kerkdiensten

Onderwijs van vader Smytegelt [7]

meer door onszelf. Dan wordt er een roepen geboren:

O, Heere, verlos mij uit de banden, waarin de boze mij beknelt.

Wat wordt het dan hopeloos van onze kant. Zou God Zich ontfermen over zo'n onreine vijand? En toch, o wonder, de Heere Jezus heeft nog bemoeienis met hem. Omdat deze onreine er één is die vanuit het eeuwig welbehagen door Zijn Vader aan Hem gegeven is. En die zullen zalig worden.

Dat laat de Heere Jezus nu óók zien in dit wonderteken. Dat Hij naar deze wereld gekomen is om de werken van satan te verstoren en de mens te verlossen. Daarom gaat deze Machthebbende spreken. Op Gods dag, in Gods huis, spreekt Hij Gods Woord. En dan begint Hij met bestraffen. Hij stapt nooit over de zonde heen. En Hij legt hem het zwijgen op.

Als we voor Gods rechterstoel gedaagd worden, dan gaat de hand op de mond. Op duizend vragen niet één antwoord. Als een veroordeelde staan we dan voor onze Rechter. Onrein. Waard om uit Gods woning geworpen te worden.

Maar nu wordt deze Rechter ook zijn Verlosser: 'Ga uit van hem' (vers 25). Echter, de satan laat zijn prooi niet zomaar gaan. Al scheurende verlaat hij hem. Wat benauwt deze satan een levendgemaakte ziel. Kon het zijn, hij zou hem ziften als de tarwe. Maar de volkomen Zaligmaker heeft voor hem gebeden. Daarom staat er ook: en 'ging uit van hem'. Op het machtswoord van Koning Jezus moet satan wijken.

Hoe zit u onder het woord? Als een vijand? Niet gewild dat deze Koning over u zijn zou? Dan moeten we u zeggen: 'En gij Kerpénaüm, die tot den hemel toe verhoogd zijt, gij zult tot de hel toe nedergestoten worden! Of zijn de banden van de zonedienst al gaan knellen? Bent u zo'n hulpeloze onreine geworden? Waar anders heen dan tot deze Jezus:

Gans hulpeloos tot Hem gevloeden, die kan Hij, die wil Hij, die zal Hij ten Redder zijn.

ds. B. Smytegelt
Uit: "Maandagse Catechisatiën"

Over de geestelijke verlatting

Vr. Gij zegt dat de Heilige Geest eeuwig bij de gelovigen blijft. Kan het evenwel niet gebeuren dat iemand klaagt over geestelijke verlatting of duisternis?

Antw. Ja, wij hebben daar voorbeelden van. David, als een voorbeeld van de Heere Jezus, klaagde (Ps. 22): 'Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten; verre zijnde van mijn hulp'. Wij zien het bij Heman, en in Psalm 77 en 78, en bij Jesaja 49 klaagde de ganse Kerk: 'De Heere heeft onzer vergeten, Hij heeft ons verlaten, de Heere heeft vergeten genadig te zijn!'

Vr. Als God een mens wat voor een tijd verlaat, trekt Hij dan Zijn liefde van hem?

Antw. Neen, dan heeft Hij nog Zijn harteliefde voor hem. Toen de Kerk zo klaagde (Jes. 49), toen zeide God: 'Zou ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon haars buiks, en ofschoon zij hem vergat, zo zal Ik toch uwer niet vergeten, Ik heb u in Mijn beide handpalmen gegraveerd'. De liefde van de Heere blijft evenwel, want zij rust op het Verbond der Genade, op een eeuwige verkiezing en op de volkomen genoegdoening en gerechtigheid van Christus.

Vr. In wat voor opzicht verlaat God Zijn kinderen?

Antw. In tweeërlei opzicht.

- 1e. Ten opzichte van hun wandel.
- 2e. Ten opzichte van hun vertroosting.

Vr. Hoe verlaat God Zijn kinderen ten aanzien van hun wandel?

Antw.

- 1e. Dat zij zo edelmoedig niet meer zijn of heldhaftig. Zij worden als een kind en weten niet waar zij het werk vatten of beginnen zullen. Hun gezette godvruchtigheid raken zij kwijt en dan verlaat de Heere hen. Dat zien wij bij Hizkia.
- 2e. Zij zondigen zeer, wat wij zien bij Lot. Hij zondigde met zijn dochters. Noach, die zo vroom was, zondigde in de tweede wereld. Hij dronk zich dronken. David, de man naar Gods hart, beging die zware zonde met Bathséba en Uria liet hij doden. Petrus, die lieve apostel, verloochende Zijn Meester. Paulus en Barnabas, die twee lieve vrienden, waar een verbittering tussen kwam. Van Petrus staat in de brief aan de Galaten, dat Paulus hem wederstond in het aangezicht, omdat hij te bestraffen was over veinzerijen.

(wordt vervolgd)

De Grondwet als breekijzer

Wie een keer in Den Haag is en een rondje om de regeringsgebouwen maakt, komt langs een lage marmeren muur van tientallen meters lang. Het is een soort bank waar de tekst van artikel 1 van de Grondwet in gebeiteld staat.

P. Schalk,
Veenendaal

Daar staat geschreven: 'Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.'

Vrijheid van onderwijs

Veel mensen denken dat artikel 1 het belangrijkste artikel van de Grondwet is. Dat klopt natuurlijk niet, maar deze mensen zeggen dat het niet voor niets als eerste in de Grondwet staat. Vervolgens passen ze dat dan heel selectief toe. Bijvoorbeeld als het gaat over de vrijheid van onderwijs, artikel 23 van de Grondwet.

Als een schoolbestuur een leerkracht niet wil benoemen, omdat deze bijvoorbeeld een homoseksuele relatie onderhoudt, dan zeggen deze mensen dat de school discrimineert. Dat is echter niet waar. Het schoolbestuur discrimineert daarmee niet een persoon, maar wijst een gedraging af, omdat dit gedrag niet past bij de geloofsovertuiging binnen de school. De Bijbelse lijn is immers dat seksualiteit thuishoort binnen het huwelijk van één man met één vrouw.

De school mag zich beroepen op de vrijheid van onderwijs. Als het gedrag niet

past bij de grondslag en doelstelling van de school, dan hoeft de school niet te benoemen. In dat geval is er een botsing van grondrechten, waarbij artikel 23 gaat boven artikel 1. Voor het bedrijfsleven geldt artikel 23 natuurlijk niet, dus mag een afwijzing op deze grond al niet meer, zo leert de praktijk.

Toevoeging in artikel 1

Ook in politieke debatten wordt steeds bevestigd dat er juist geen rangschikking is in belangrijkheid van de grondrechten. Toch wordt steeds opnieuw geprobeerd om het belang van artikel 1 te benadrukken. Recent gebeurde dat door voor te stellen om de tekst uit te breiden. Er lijkt een meerderheid in de Tweede Kamer te zijn die een toevoeging wil na het woord 'geslacht'. Toegevoegd zou moeten worden 'handicap, hetero- of homoseksuele gerichtheid'. Voor zo'n grondwetswijziging is echter wel een tweederde meerderheid nodig.

Het is duidelijk uit welke koker dit voorstel onder andere komt. Het COC, een sterke lobby-club voor de belangen van LHBTI's, spreekt op haar website juichend over het feit dat de Tweede Kamer een grondwettelijk verbod op LHBTI-discriminatie wil. LHBTI staat voor lesbiennes, homo's,

biseksuelen, transgenders en interseksuele personen.

Bij de vorige verkiezingen heeft het COC een zogenoemd 'roze-stembusakkoord' gesloten met veel politieke partijen en afspraken binnen dat akkoord werden in ongeveer een jaar gerealiseerd. Het sneuvelen van de gewetensbezwaarde trouwambtenaar was er onderdeel van, net als de verplichte voorlichting over LHBTI's op scholen.

Voor de komende verkiezingen heeft het COC zich gericht op de LHBTI. En het lijkt erop dat er inderdaad een meerderheid te vinden is in de Tweede Kamer voor het opnemen van handicap en seksuele gerichtheid als verboden discriminatiegronden in artikel 1 van de Grondwet. Het CDA was daar altijd tegen, maar door de inbreng van partijleden is het punt dit jaar toch in het verkiezingsprogramma beland. Ook PvdA, D66, GroenLinks, SP en zelfs ChristenUnie zijn voorstander van een aanpassing in die zin.

De VVD wil eveneens een aanpassing van artikel 1, maar die wil juist een soberder versie ontwikkelen. Dat vindt het COC weer niets, want 'het moet klip en klaar zijn dat artikel 1 groepen als joden, vrouwen en LHBTI's, die vaak al eeuwenlang worden gediscrimineerd en vervolgd, beschermt tegen discriminatie'.

Autonome mens

Natuurlijk, ook bij de komende verkiezingen zal iedere maatschappelijke organisatie proberen om zijn punten aan de man te brengen. Maar sommige organisaties hebben de seculiere wind mee. En met name op het terrein van de LHBTI's zullen we de komende jaren verder worden bestookt. De gendervrije wc's zijn maar een simpel voorbeeld hiervan. In Arnhem is een Gaybrapad, een oversteekplaats in regenboogkleuren. Helmond heeft verkeerslichten met daarop een homo- of lesbiënnestelletje. Nu moet de Grondwet aangepast worden.

Zo wordt ons land meegesleept in de route van de autonome mens. Zelf bepalen hoe we leven, zelf bepalen wie je bent. Een kind dat geboren wordt, moet later zelf kunnen bepalen of het een jongen of een meisje wil zijn.

Diepe zorg mag ons wel vervullen. Want zo breken we in op datgene wat de Heere in Zijn heerlijke schepping heeft gegeven. Een man, Adam. En een vrouw, Eva. Samen mogen ze leven tot eer van God. Wat is het een belediging van de Schepper, dat het schepsel anno 2017 zich niet wil voegen naar Zijn heilige wil. Zijn heilzaam gebod.

Generale Synode [8]

'Want Ik, de HEERE, word niet veranderd; daarom zijt gij, o kinderen Jakobs, niet verteerd'. Met een overdenking van dit Schriftwoord, uit Maleáchi 3:6, opende ds. J.J. van Eckveld de laatste zittingsdagen van de Generale Synode 2016 -2017.

ds. G.J.N. Moens,
Lisse

In de periode tussen september, oktober en nu is er veel werk verzet door commissies en deputaatschappen om zaken die nog verder doordacht moesten worden voor januari voor te bereiden. Dit resulteerde - opnieuw - in een stapel paperassen op de tafels van de afgevaardigden.

Een belangrijk rapport is dat van de **Financiële Commissie**. Deze commissie heeft in de achterliggende maanden de financiële gegevens van de diverse deputaatschappen zorgvuldig onder de loep genomen en rapporteert hierover.

De stemming zit er woensdagmorgen al direct in. Waar zich in september tropische temperaturen voordeden, tot in het kerkgebouw toe, waait nu een frisse januariwind. En dit is te merken. Al spoedig is er een levendig gesprek gaande waarbij sommige broeders hun visie krachtig wensen te onderstrepen. Bij de levendige discussies blijft de toon broederlijk. Al kan dit blijkbaar niet altijd van een synode gezegd worden, nu zijn de broeders broederlijk bijeen.

Bij de gesprekken over de financiële rapporten wordt nog eens -jawel- onderstreept het belang dat de deputaatschappen nauwlettend toezien op de kostenbeheersing. Dat is terecht en bij ieder zichzelf respecterend deputaatschap moet dit een wezenlijk onderdeel van het beleid blijven.

Het **Curatorium van de Theologische School** heeft een nieuw plan ontwikkeld, nu de Synode in de septemberzitting de aanpassing van de Boezemsingelkerk had afgewezen. Er zal een passend gebouw neergezet worden, dat verbonden is met het gebouw van de Theologische School.

Dit is ook in de lijn van het besluit van de Generale Synode in 2007, dat de opleiding voor onze studenten in Rotterdam aan de Boezemsingel blijft. Ook de gemeente van Rotterdam-Centrum zal van dit gebouw gebruik maken, zowel zondags als door de week. De kerkenraad draagt kerk en grond voor 1 euro over aan de Theologische School en levert tevens een forse bijdrage aan de kosten ter uitvoering van het nieuwe plan.

De Synode besluit unaniem met dit plan in te stemmen. De rector, ds. A. Moerkerken, spreekt zijn blijdschap uit over dit besluit en ziet ook hierin de betrokkenheid van de gemeenten bij de Theologische School. In dit gebouw zal ook het **Documentatiecentrum** van onze gemeenten worden gehuisvest. Wanneer dit eenmaal gerealiseerd is, wordt dit onder de aandacht van de lezers van De Saambinder gebracht. Het **Deputaatschap Kerkelijke Dienstverlening** en het **Deputaatschap Kerkrecht** komen met een gezamenlijk rapport

betreffende de Commissie van Advies (CvA) inzake seksueel misbruik in kerkelijke en/of pastorale gezagsrelaties. Benadrukt wordt het belang van ruime toegang voor slachtoffers van misbruik en dat zaken niet mogen worden toegedekt. Daarbij is het anderzijds ook noodzakelijk dat een ambtsdrager tegen mogelijke laster beschermd wordt.

De evenwichtige benadering waartoe de Synode besluit is, dat kerkenraden slachtoffers kunnen verwijzen naar de CvA en deze Commissie ook om advies kunnen vragen. Ook wordt de mogelijkheid geopend dat slachtoffers zich wenden tot de aandachtsfunctionaris huiselijk geweld (waaronder seksueel geweld). In samenwerking met twee leden van de CvA wordt dan besloten hoe verder te handelen. Het Deputaatschap Diaconale en Maatschappelijke Zaken brengt advies uit over de toekomst van **De Vluchtheuvel**, de kerkelijke instelling voor psychosociale hulp. De bestuursstructuur wordt aangepast aan de eisen van deze tijd. Overwogen wordt de basis te verbreden door samenwerking met de Gereformeerde Gemeenten in Nederland, de Oud Gereformeerde Gemeenten en de Hersteld Hervormde Kerk. De identiteit en het identiteitsbeleid blijft ongewijzigd. Benoeming voor de nieuwe Raad van Advies van De Vluchtheuvel zal dan plaatsvinden door de vier Particuliere Synodes. De bedrijfsvoering zal meer concurrerend moeten zijn, gelet op andere particuliere instellingen voor psychosociale zorg. Het specifiek diaconale aspect van De Vluchtheuvel ten behoeve van de kerken in meer algemene zin blijft bestaan.

De Synode bespreekt een notitie over **Antisemitisme**. Uitgesproken wordt dat antisemitisme als haat tegen het Joodse volk, van welke vorm en van welke aard dan ook, zich op geen enkele wijze verdraagt met de christelijke roeping en levenshouding. Het is de christelijke roeping om uit liefde het beste voor het joodse volk en hun behoud in Jezus Christus te zoeken en daarvoor te bidden, zowel in het openbaar als in de persoonlijke gebeden. De gemeenten worden opgeroepen in de openbare en persoonlijke gebeden het ware heil en de vrede voor het joodse volk te zoeken. En de overheid wordt opgeroepen tegen elke vorm van antisemitisme stelling te nemen en die te bestrijden. Dit zal door het deputaatschap Hoge Overheid en het deputaatschap voor Israël aan regering en parlement bekend worden gemaakt.

(slot volgt)

Broeders bijeën

”Broeders bijeen”. Een passende titel voor een lijvig boekwerk van bijna 1000 bladzijden. Ook een gewichtig boekwerk. En dat niet alleen vanwege het gewicht ervan: ruim 3 kilo. Ook vanwege de inhoud: gewichtig. Want het gaat in dit boek om gewichtige zaken, besproken tijdens de Generale Synodi van de Gereformeerde Gemeenten.

ds. W. Silfhout,
Capelle aan den
IJssel

De uitgave "Broeders bijeen" verscheen ter gelegenheid van het feit dat de laatste Generale Synode van 2016/2017 in Utrecht is gehouden. De volgende synode zal in Gouda worden gehouden. Van de 45 gehouden synodi zijn er 25 in Utrecht gehouden. Bij elke synode is de samenstelling van het moderamen opgenomen met - voor zover beschikbaar - foto's van de moderamenleden. Voor zover bekend is ook opgenomen de tekst van de synodepreek en door wie die is gehouden. Ook zijn bij elke synode foto's opgenomen van de kerk waar de synode werd gehouden of van de kerk waar de synodepreek werd gehouden. Het begint met de Algemene Vergadering te Rotterdam van 9 en 10 oktober 1907.

Verschil met acta

Vanaf 1925 verschenen er verslagen van

synodevergaderingen in De Saambinder. In het boek zijn deze verslagen ook opgenomen. Soms zijn ze beknopt, soms zeer uitgebreid. Deze verslagen moeten niet verwisseld worden met de acta die van elke synodevergadering zijn verschenen. Het is een vermaak om de verslagen in dit boekwerk door te nemen. Ds. G.H. Kersten is met de verslaglegging begonnen. Hij heeft dat op zijn geheel eigen wijze gedaan. Dat geldt overigens ook voor de andere auteurs. We zien taal en stijl mede ontwikkelen in het licht van de tijd. Vooral met de komst van ds. K. de Gier, die wel veertien keer afgevaardigde naar de synode was, worden de verslagen langer. Soms wordt daarbij de agenda van de synodevergadering artikelsgewijs gevolgd. Dan gaan de verslagen wel een beetje op de acta lijken.

Het is zo nu en dan wel nodig om de acta er

bij te halen, om te begrijpen waar het over gaat. Er zijn echter niet zoveel mensen die de moed opbrengen om de acta van de Generale Synode te lezen. De vooral tegenwoordig dikke boekwerken nodigen niet uit om deze door te spitten. Dat is in het algemeen voorbehouden aan (in)direct betrokkenen.

De verslagen in De Saambinder daarentegen kunnen zich verheugen in een groot lezerspubliek. Behalve dat het anders dan in de acta mogelijk is de sfeer van een vergadering te tekenen, lezen deze verslagen ook gemakkelijk. Meestal wordt één van de scribae (secretarissen) van de synode belast met de verslaglegging in De Saambinder. De nuchterheid van de een en de correctheid van de ander zijn duidelijk waarneembaar.

De meeste verslagen zijn heel transparant. Er wordt zelfs op tuchtzaken nogal uitgebreid ingegaan. Tegenwoordig doen we dat niet meer zo. Tuchtzaken worden in comité behandeld, dat wil zeggen dat dan alleen de afgevaardigden en andere ambtsdragers aanwezig mogen zijn; soms ook wel in klein comité. Dan is de vergadering alleen toegankelijk voor de afgevaardigden. Tuchtzaken mogen niet aan de grote klok worden gehangen.

Foto's

Het boek is verlucht met veel foto's. Vanaf de Generale Synode van 1980 zijn foto's opgenomen. Ze geven een indruk van het gewicht van de vergaderingen, van de gelukkig meestal broederlijke sfeer tijdens de vergaderingen. De foto's laten ook iets zien van de ontspanning tijdens de pauzes in de onderlinge ontmoeting van de afgevaardigden en belangstellenden. Kennelijk vond de samensteller het feit dat in 1980 voor het eerst foto's konden worden gemaakt zo belangrijk dat er van de synode in dat jaar wel vier foto's zijn opgenomen waarin we de afgevaardigden achter de tafel zien zitten.

Vanaf bladzijde 912 bestaat het boek geheel uit foto's. Van alle afgevaardigde ouderlingen, predikanten, adviseurs en afgevaardigden van buitenlandse kerken zijn foto's opgenomen met daarbij de jaartallen van de synodi waarin zij zitting hadden. Een waardige herinneringsuitgave!

N.a.v. "Broeders bijeen. De Generale Synode van de Gereformeerde Gemeenten 1907-2017"; W.B. Kranendonk (samensteller), uitg. De Banier, Apeldoorn 2017; 984 blz.; € 39,95.

Geestelijke muziek: Soli Deo Gloria [1]

Muziek in de Bijbel

Cantates van Bach, een motet van Telemann, een aria uit Händels Messiah. Goede klassieke muziek mag zich in een toenemende belangstelling verheugen in reformatorisch Nederland.

E.J. Brouwer, Gouda

Steeds meer jongeren en volwassenen uit onze gemeenten zingen en spelen mee in koren en ensembles. De ontwikkelingen op dit terrein gaan zo snel, dat het goed is hierbij stil te staan en ons te bezinnen. Wat is goede klassieke muziek? Hoe kunnen we die verantwoord uitvoeren? In een aantal artikelen wil ik naar een antwoord op deze vragen zoeken.

Op het rugwerk van het orgel van onze gemeente in Gouda staat met vergulde letters: 'Soli Deo Gloria'. Het zijn de woorden waarmee J.S. Bach zijn muziekstukken ook ondertekende: 'Aan God alleen de eer'. Dat is, Bijbels gezien, inderdaad het grote doel van muziek: de eer van de Heere. Maar daaraan verbonden is ook de stichting en het onderwijs van de gemeente.

Oude Testament

In de Bijbel neemt muziek een belangrijke plaats in. In het Oude Testament staat muziek grotendeels in het teken van de tabernakel- en tempeldienst. Vocale muziek was in die tijd het belangrijkste, maar instrumenten werden veel gebruikt tot ondersteuning. Hoe er precies gezongen werd, is moeilijk te achterhalen. Waarschijnlijk was er in de eredienst sprake van voorzangers en een gemeente die daarop antwoordde, of van koren die beurtelings zongen, bijvoorbeeld in de vorm van een refrein.

Naast muziek in de eredienst, was er ook muziek bij politieke of militaire gebeurtenissen (denk aan het lied van Debóra na de dood van S(sera) of na grote uitredingen

(denk aan het lied van Mirjam na de doortocht door de Rode Zee). Ook in die liederen werd Gods grootheid bezongen.

Opvallend is de veelheid aan instrumenten die het Oude Testament noemt. Wat in onze tijd in de zondagse kerkdienst 'verpakt' zit in één instrument, het orgel, waren toen afzonderlijke instrumenten, van trommel tot fluit, van luit tot harp. De aanwijzingen bij de Psalmen wijzen daar ook op. Psalmen op de Neginôth moesten met snaarinstrumenten gespeeld worden, Psalmen op de Nechilôth werden met fluiten begeleid, Psalmen op de Scheminith met een speciaal achtsnarig instrument.

Musiceren is een kunst, een vak dat je moet (leren) beheersen. In Gods Woord wordt op verschillende plaatsen het belang van een goede uitvoering benadrukt. Psalm 92:4 spreekt over 'een voorbedacht lied'. En Psalm 33 zegt: 'Speelt wel met vrolijk geschal'. De kanttekeningen leggen dat

uit als: 'Maakt het spelen of slaan goed, dat is, speelt wel, aardiglijk, kunstiglijk'. Niet voor niets waren er Levieten, die met het oog op de eredienst geoefend waren in de zang of het bespelen van verschillende instrumenten. Ze deden dit onder leiding van dirigenten of koorleiders, zoals Herman, Ethan en Asaf (zie 1 Kron. 15). Er werd werk gemaakt van de muziek!

Nieuwe Testament

In vergelijking met het Oude Testament staat er in het Nieuwe Testament minder beschreven over muziek en eredienst. Wel speelde ook in het Nieuwe Testament muziek een rol bij de grote feesten in Jeruzalem. De Heere Jezus Zelf zong met Zijn discipelen lofpsalmen in de nacht waarin Hij het Heilig Avondmaal instelde.

Lezen we de brieven van de apostel Paulus, dan spreekt hij enkele malen over de geestelijke betekenis van het zingen. In Efeze 5 wekt hij de gemeente op om met het hart psalmen, lofzangen en geestelijke liederen te zingen. Die worden zowel met de stem als met snaarspel ten gehore gebracht, aldus de kanttekeningen. Aan de gemeente van Kolosse schrijft hij dat psalmen ook ten doel hebben elkaar te vermanen en te leren (Kol. 3:16). Zingen in de gemeente heeft dus een onderwijzende functie.

Het laatste Bijbelboek, Openbaring, wijst erop dat in het nieuwe Jeruzalem de Heere eeuwig door Zijn gekochte Kkerk geprezen zal worden, met zang én instrument. 'En ik hoorde een stem van citerspellers, spelende op hun citers, en zij zongen als een nieuw gezang voor den troon' (Openb. 14:2-3). Ook het gezang van Mozes en het Lam in hoofdstuk 15 wordt met citers begeleid.

Conclusie

Muziek heeft in de Bijbel een belangrijke plaats in de eredienst. Muziek is gericht op de eer van God en de stichting van de gemeente. De tekst, het zingen, staat centraal, de begeleiding door instrumenten is ondersteunend. De Bijbel geeft geen precieze voorschriften voor de invulling van de muziek, noch qua vorm, noch qua instrumenten.

In het volgende artikel wil ik een paar momenten uit de kerkgeschiedenis naar voren halen. Hoe keken de reformatoren aan tegen kerkmuziek en welke plaats heeft muziek in de kerk gegrepen?

(wordt vervolgd)

In het huis van Uitlegger [1]

Noodzakelijk onderwijs van Bunyan

In een aantal artikelen hopen we een klein gedeelte uit Bunyans Christenreis te overdenken. Het is dat gedeelte dat gaat over het huis van Uitlegger. Een bijzondere plaats waar Christen onderwijs mocht ontvangen. Onderwijs, dat tot op de dag van vandaag noodzakelijk is voor iedereen, maar bijzonder tot nut is voor Gods kinderen.

ds. B.J. van Boven,
Wekerom

In dit eerste artikel willen we stilstaan bij de persoon die dit onderwijs ontvangt: Christen, bij het moment dat hij dit onderwijs ontvangt en de betekenis van het huis van Uitlegger.

De pelgrimsreis van Christen

Wie is die man, die we aantreffen in het huis van Uitlegger? Het is Christen, die afkomstig is uit stad Verderf. Nog niet zo lang geleden kon hij het in die stad best uithouden. Hij leefde naar het goeddunken van zijn hart en deed mee met alle zonden van die

stad. Totdat! Totdat hij werd stilgezet. Wat er gebeurde kon hij niet verklaren, maar daar stond hij: 'Met gescheurde en vuile kleren aan. Hij stond met zijn gezicht afgewend van zijn eigen huis. Hij had een boek in zijn hand en droeg een zware last op zijn rug'. De man die daar stond, beleefde zijn zonden als schuld voor God. Hij kon met de wereld niet meer mee. Hij voelde een last van zonden en plagen en las voortdurend in Gods Woord.

De weg was hem gewezen naar een poort door Evangelist. Maar hij had die poort niet kunnen zien. Slechts een kleine lichtstraal van die poort had in zijn hart hoop gegeven. Hij was gaan zoeken, vanuit een levend gemis. Maar ach, in zijn dwaalweg was hij langs de Sinā gekomen. Hij had gedacht daar rust te vinden, misleid door een zekere Wereldwijze. Na een bestrafing door Evangelist was hij verder gegaan naar dat verborgen Poortje. Voor de gesloten deur van dat Poortje had hij geleerd: 'Ik boos en snood rebel, die niets verdient dan hel! Gebogen onder Gods recht, was hem de Poort geopend en was hij binnengelaten door Poortwachter Welbehagen. Wat een wonder! Hier tekent Bunyan treffend hoe Christus geopenbaard wordt aan een zondaar die Gods recht mag toevallen.

Nadat Christen enkele lessen van Welbehagen heeft gekregen, zet hij zijn reis voort..., maar nog altijd met zijn pak op zijn rug: 'Ik zag in mijn droom dat Christen hem nog vroeg of hij hem niet van zijn last op zijn rug af kon helpen'. Maar Christen moet zijn last vol goede moed verder dragen, totdat hij komt op de plaats waar hij ervan bevrijd wordt.

Zo gaat het nu in het leven van Gods kinderen: zoveel ruimte in Christus gezien, en toch nog altijd die zware last: een openstaande schuld.

Het huis van Uitlegger

Juist dan komt het huis van Uitlegger op zijn pad. Na de doorgang door de Poort en vóór de weg naar het kruis. Daar volgt het

Licht over licht

Misschien hebt u de uitdrukking nooit gehoord. Wat betekent dat nu 'licht over licht'? Weer een zegswijze die uit het gezelschapsleven komt? Een aanduiding die misschien zelfs door scheefgroei in het bevindelijke leven is veroorzaakt? Nee hoor, het is een zuiver schriftuurlijke zaak, die daarom ook in het geloofsleven voorkomt. We lezen deze in Johannes 2 vers 13 tot 22.

De Zaligmaker is daar bezig de tempel te reinigen. Terwijl Hij de handelaren uit het tempelcomplex jaagt, 'werden Zijn discipelen indachtig, dat er geschreven is: de ijver van Uw huis heeft Mij verslonden'. Het is wonderlijk, dat ze hun Meester daar bezig zien en dat in het licht van wat er staat in Psalm 69:10. Ze ontvangen dus het licht uit de Schrift over de Persoon en het werk van de Middelaar. Een onvergetelijk ogenblik daar in Jeruzalem voor de jongeren. Ze zien Zijn heerlijkheid in het licht van de profetie. 'Hij is gekomen, Hij is gekomen, niet alleen voor anderen maar ook voor mij. Vol van genade en waarheid'.

Maar wat betekent dit Schriftwoord nu precies? 'De ijver van Uw huis heeft Mij verslonden'. Wat is nu de vervulling van dit profetisch woord, dat als een licht in hun duistere ziel schijnt? Het ziet op de totale verslinding, de vertering van het Lam Gods op het altaar van Gods recht. Het licht van het profetisch Woord uit Psalm 69:10 en het licht op het vleesgeworden Woord uit Johannes 2:17 vormen onmiskenbaar het licht van de hemel. Maar nu blijkt het zo nodig om licht te ontvangen over wat het nader betekent. Het gaat dus om de nadere toepassing van het Godswoord. Er staat namelijk zo duidelijk in vers 22, dat de jongeren later pas - na de opstanding van Christus - het verstonden in zijn diepe uiteindelijke betekenis. Ze bleken licht nodig te hebben over licht. Want we lezen dat ze later de Schrift verstonden, Psalm 69, én het woord dat Jezus gesproken had, Johannes 2:17. Zo zien we dat de Heilige Geest niet alleen het licht van het profetisch woord schenkt, maar ook het licht over de concrete nadere toepassing moet geven. Want anders zitten we er naast... Zelfzuchtig en aardsggericht als we zijn en blijven.

v. A.

profetisch onderwijs van Christus. Had Christen daarvoor dan geen onderwijs gehad? O zeker, maar toen was zoveel nog zoveel verborgen.

In het huis van Uitlegger krijgt hij verschillende soorten van onderwijs. Terugleidend onderwijs, zodat Christen mag zien wát er op zijn levensweg is gebeurd. Voorbereidend onderwijs, zodat Christen kan weten wat er op zijn levensweg nog komen zal. Waarschuwend onderwijs, zodat Christen de listen van satan onderkennen mag. vertroostend onderwijs, opdat Christen niet bezwijken zou.

Maar wat bedoelt Bunyan dan met 'het huis van Uitlegger'? Daarmee bedoelt hij bijzonder het onderwijs dat Gods kinderen krijgen op de leerschool van de Heilige Geest. Dat onderwijs kan ontvangen worden onder de prediking van Gods Woord, onder het lezen van de Bijbel en van wat daarop gegrond is, maar ook in de binnenkamer voor Gods aangezicht.

Zeven kamers

Als Christen bij het huis van Uitlegger is aangekomen, klopt hij verschillende keren aan. Hij is werkelijk verlegen om onderwijs. Hij beleeft zijn dwaasheid en blindheid. Nadat hij is binnengelaten krijgt hij van Uitlegger te horen: 'Kom binnen, ik zal u laten zien wat nuttig voor u is'. Zo wordt Christen gebracht in zeven kamers, waar hij allerlei onderwijs krijgen zal.

We hopen in de komende tijd dat onderwijs te mogen overdenken. We hopen ook dat het mag zijn om u heilig jaloers te maken op deze pelgrim. En ook om een arme en bestreden ziel tot een hand en voet te zijn. Maar ook om een mens die meent op de weg te zijn en zichzelf bedriegt te waarschuwen.

Geliefde lezer(es), op welke weg wandelen wij? Jonge vriend(in), mocht je door het wonder van wedergeboorte al een plaats op deze leerschool ontvangen?

(wordt vervolgd)

Westminster Confessie

Vraag 82: Wat houdt de gemeenschap met de heerlijkheid van Christus in, die de leden van de onzichtbare Kerk hebben?

Antwoord: De gemeenschap met de heerlijkheid van Christus die de leden van de onzichtbare Kerk hebben is tijdens dit leven¹, onmiddellijk na het sterven² en zal uiteindelijk in de opstanding en op de dag van het oordeel volmaakt zijn.³

1. 2 Kor. 3:18. • 2. Luk. 23:43. • 3. 1 Thess. 4:17.

Vraag 83: Wat is de gemeenschap met de heerlijkheid van Christus die de leden van de onzichtbare Kerk tijdens dit leven ondervinden?

Antwoord: De eerste vruchten van de heerlijkheid van Christus worden al tijdens dit leven aan de leden van de onzichtbare Kerk meegedeeld, aangezien zij leden zijn van Hem Die hun hoofd is en in Hem deel hebben aan de heerlijkheid waar Hij geheel van vervuld is.¹ Als onderpand daarvan ervaren ze het besef van Gods liefde², vrede in hun geweten, vreugde in de Heilige Geest en hoop op de heerlijkheid.³ Terwijl, daar tegenovergesteld, voor de goddelozen een besef van Gods wrekende toorn, verschrikking in het geweten en een vreselijk verwachten van het oordeel het begin is van de kwelling die zij na de dood zullen moeten ondergaan.⁴

1. Ef. 2:5-6. • 2. Vgl. Rom. 5:5 met 2 Kor. 1:12. • 3. Rom. 5:1-2; Rom. 14:17. • 4. Gen. 4:13; Matth. 27:4; Hebr. 10:27; Rom. 2:9; Mar. 9:44.

DE GROTE CATECHISMUS VAN WESTMINSTER

Overgenomen uit 'Gewogen Woorden', Thera Tanis-Baars/prof.dr. A. Baars, de Banier Uitgeverij

De predikbeurten van Huntington [3]

‘Ik ben niet in de scholen onderwezen’

De kritiek op de prediking van Huntington was ongezoeten. Hij zou ongeleerd en ongeletterd zijn. Hij zou een halve Arminiaan zijn. Hij zou teksten van anderen overschrijven en meer zichzelf dan het Evangelie bedoelen.

J. van 't Hul,
Lieren

Dat hij ‘een ongeletterd en ongeleerd mens’ zou zijn, heeft Huntington nooit ontkend. Hij wás het nu eenmaal. Onderwijs had hij nauwelijks genoten. Hij was – zegt hij – ‘niet in de scholen onderwezen’ en dat hinderde hemzelf. Maar, het was niet anders.

In zijn levensbeschrijving “Het Koninkrijk der hemelen ingenomen door gebed” schrijft Huntington openhartig over zijn ‘gebrek aan geleerdheid’: ‘Daarom kan ik met geen vrij geweten ‘D.D.’ (divinity doctor; dokter in de godgeleerdheid) achter mijn naam zetten, hoewel enige honderden onder mijn bediening geestelijk genezen zijn.’

Van zijn gebrek aan opleiding leek Huntington verder niet echt wakker te liggen: ‘Anderen worden ‘Dokters in de Godgeleerdheid’ genoemd, hoewel God zulke titels niet geeft’. Hij loste het ontbreken van de DD-titel voor zijn naam op zijn eigen manier op: ‘Daarom moet ik nu een schuilplaats zoeken bij S.S., waarmee ik bedoel ‘Sinner Saved’, verlost zondaar, of:

dat ik wijs ben gemaakt tot zaligheid. Of, zoals Lukas het uitdrukt: ‘Ik heb kennis der zaligheid ontvangen, door de vergeving van mijn zonden’. Dat is ware wijsheid; alle lagere wijsheid is de ziel niet nut’.

En op een andere plaats zegt hij, kort en goed: ‘Hij is ongeleerd die de Schriften verdraait’. En was hij soms niet in staat de verborgenheden van een tekst te ontsluiten, was het: ‘Ontmoette ik in de Schrift een moeilijke tekst, dan kreeg ik er twee andere als sleutel bij om die voor mij te ontsluiten.’

Overschrijven en napraten

Er ging eens het gerucht dat Huntington anderen zou napraten en zou overschrijven, dat hij bevindelijkheden bij een ander ‘weg zou kapen’ of ‘na zou apen’. Hij schrijft daarover: ‘Wellicht heeft mijn lezer het gerucht gehoord dat laatst verspreid is, namelijk dat de kleine verhandelingen die ik geschreven heb, niet van mij zijn; maar gij kunt gerust de ganse wereld uitdagen een of ander boek voort te brengen dat

ik geplunderd zou hebben, uitgenomen de Bijbel. Dat gezegende boek echter noem ik het mijne, omdat de Heere het in mijn hart geschreven en het mij om niet gegeven heeft, Joh. 17:8. (...) Ook heb ik geen boek met gelijklopende teksten in mijn bezit, heb er nooit een gehad, en ben ook niet voornemens er voor mijzelf een aan te schaffen. De reden waarom ik zulke boeken niet hebben wil, is deze, dat ik dan vrezende zou de Geest uit te blussen, dat ik nalatig zou worden in mijn studiën, en naar een uitlegger zou gaan om stof voor mijn predikatie, in plaats van er de Heere om aan te lopen’.

Toen de kritiek aanhield, zei Huntington, die wel een beetje erkennen moest dat er mogelijk toch iets van waar was, nijdig: ‘Ik bevond dat het oude Kentse spreekwoord waarheid bevatte, dat zegt dat de één eerder een paard mag stelen, dan een ander over de heining mag kijken. Alzo is het tenminste met mij gegaan, want ik kan schrijvers aanwijzen die tientallen bladzijden gestolen hebben, en die als de hunne hebben uitgegeven, en niemand zegt er iets van’.

Het Woord en niets dan het Woord. Dat was Huntingtons fundament, zegt hij onophoudelijk: ‘Ik daag iedereen uit mij tot zwijgen te brengen als ik de Bijbel bij mij heb’.

Eigen bevinding preken

17-erig studeerde Huntington in de Schrift, op zoek naar de waarheid, wetende dat het de Schriften zijn die van Hem getuigen: ‘En in die weg bevind ik gewoonlijk dat ik nieuwe dingen leer’.

Het was iedere zondag weer zijn vraag: ‘Wat spreekt de Heere tot Zijn knecht?’ of: ‘Wat heeft de Heere gesproken?’ Dat wilde nog niet altijd zeggen dat hij exegetisch gezien ook altijd goed voorbereid de kansel beklom: ‘Inderdaad is het mij dikwijls gebeurd dat ik zonder een woord in mijn gemoed bleef, tot op weinige minuten na, dat ik naar de preekstoel ging, wanneer ik, in antwoord op enige weinige verzuchtingen, stof genoeg kreeg om een uur of anderhalf te spreken. Het werd mij net zo spoedig ingegeven als ik het uitsprak, gelijk geschreven is: ‘Die bevochtigt, zal zelf tot een overvloedige regen worden’ (Spr. 11:25).

Preekte Huntington zijn eigen bevindingen, zoals zijn smaders zeiden? Hij preekte, zegt hijzelf, ‘wat de Heere mij genadig geschonken had, en dat nu was voor de mensen een grote misdaad, voor God echter niet’.

(wordt vervolgd)

‘Inderdaad is het mij dikwijls gebeurd dat ik zonder een woord in mijn gemoed bleef, tot op weinige minuten na, dat ik naar de preekstoel ging’.
Foto: Jireh-chapel Lewis.

Jong zijn vroeger en nu [3]

Werkgroep Gezin
(Deputaatschap
KGJO)

De Generale Synode van 2010/11 geeft een commissie de opdracht om de positie van onze gemeenten in de huidige tijd te doordenken. De commissie moet ook aandacht besteden aan de praktische kanten hiervan met het oog op het geheel van de Gereformeerde Gemeenten, de plaatselijke gemeenten en de individuele (doop)leden. Onder de laatsten krijgen opnieuw de jonge (doop)leden aandacht.

Van alle kanten worden er door satan aanvallen gepleegd op de gemeenten, het onderwijs en de gezinnen.

Het is een bijzondere synodezitting. De bespreking van het rapport van de commissie, "Kerk-zijn in een seculiere samenleving", levert namelijk niet alleen een beschouwing op van de wereld om ons heen, maar legt ook de vinger bij de schuld van onze gemeenten zelf. Het resulteert in een boetedag, waarop een kanselboodschap in onze gemeenten wordt voorgelezen. Schuldbelijdenis is nodig, omdat volgens het rapport de innerlijke uitholling de schuld en het oordeel over de kerk is. 'Wij zijn van 't heilspoor afgegaan; ja, wij en onze vaad'ren tevens' (Ps. 106:4).

Concreet

Het rapport beschrijft hoe onze gezinnen onder druk staan van allerlei wereldse invloeden. Ze krijgen door de alledaagse drukte nauwelijks de tijd voor huisgodsdienst en ouders staan verlegen in allerlei opvoedingsvragen. Veel jongeren voelen zich verbonden met de kerkelijke gemeente en het jeugdwerk. Voor veel jongeren is God echter afwezig in de wereld van nu. Stromingen om ons heen doen een beroep op het gevoel en staan open voor vragen

onder jongeren. Het rapport stelt eerlijk aan de orde: 'De vraag is of de gemeente op dit punt aansluiting vindt bij de behoefte van jongeren'. Het rapport doelt dan op de behoefte aan persoonlijke ontmoeting met ambtsdragers en de betrokkenheid van het individu.

Behalve een oproep tot schuldbelijdenis bevat het rapport ook een oproep tot toerusting. Welke aanbevelingen rond gezin en jongeren vallen op?

- Toerusting van gezinnen op het gebied van de geloofsleer, huisgodsdienst en ethiek;
- In prediking, catechese, pastoraat en jeugdwerk dient aandacht te zijn voor de gereformeerde belijdenis en voor de vraag hoe te leven als leden van een kerkelijke gemeente in deze moderne tijd;
- Doordenking van wat minder lezen (ontlezing) en veel zien (media) doen met oud en jong in het licht van het lezen van de Schrift en het horen van preken.

Het rapport is na de synode breed verspreid. Het boekje sluit af met aandacht te vragen voor het verstaan en naspreken van Gods Woord en de belijdenis. 'Ondanks

alle schuld en zorg heeft de Kerk toekomst. Immers de Heere Jezus heeft Zelf gezegd: En zie, ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld.'

Terugblik

Wie de drie publicaties uit 1946, 1990/91 en 2010/11 naast elkaar legt, ziet dat gezinnen en jongeren binnen onze gemeenten in de afgelopen decennia steeds veel aandacht kregen. Toch is de zorg niet minder geworden. Van alle kanten worden er door satan aanvallen gepleegd op de gemeenten, het onderwijs en de gezinnen. Daarbij moeten we eerlijk belijden dat zijn invloed zo'n weerklank vindt in onze harten. De moed zou ons in de schoenen kunnen zinken. Toch gaat het in de kerk niet om onze zorg en onze verlegenheid. In de eerste plaats is de kerk de werkplaats van de Heilige Geest, waar Hij Zijn gemeente zal bouwen.

Enerzijds redden wij het niet met het organiseren van allerlei activiteiten, omdat het behoud van oud en jong geen zaak is van mensen. Aan de andere kant sluit dit onze verantwoordelijkheid niet uit. Vanuit het deputaatschap Kerk, Gezin, Jeugd en Onderwijs (KGJO) en Diaconale en Maatschappelijke Zorg (DMZ) én organisaties als de Cursus Godsdiensonderwijs (CGO), de Vluchtheuvel en de Jeugdbond zal de komende tijd nagedacht worden over de vraag hoe gezinnen en jongeren blijvend concreet ondersteund kunnen worden. Daarbij zal aandacht besteed worden aan middelen, die wij in afhankelijkheid mogen gebruiken:

- Bijbellezen en hulpmiddelen om te verstaan wat we lezen;
- Toerusting van gezinnen in opvoedingsvragen en ethische kwesties;
- Apologetiek, dat wil zeggen: hoe de Bijbelse leer te verwoorden in deze tijd in de omgang met mensen die niets of niet veel van de Bijbel weten;
- Advies aan kerkenraden in vragen die opvoeding en jeugdwerk betreffen.

We sluiten af met de dringende oproep om dit werk in uw gebeden te gedenken. Van onze kant ligt alles verzondigd. Het zou recht zijn als de Heere ons en onze gemeenten zou wegdoen van voor Zijn heilig aangezicht. Laat de nood van onze gezinnen en jongeren ons dringen om de Heere te smeken om Zijn onverdiende zegen. Ook over het werk dat de deputaatschappen en bonden voor jong en oud verrichten. Als de Heere de middelen zegent, ook al is het slijk, zullen er wonderen gebeuren. Tot Zijn eer en onze zaligheid.

(slot)

Secretariaat: akarens@kliksafe.nl

Hoe gaan wij om met moslims? [1]

Liefde en respect

In de zomer van 2016 kwam Islamitische Staat met een themanummer van "Dabiq", hun propagandablad. 'Breek het kruis', stond er met grote letters op de voorkant.

ds. C. Sonneveld,
Krabbendijke

We haten jullie, allereerst en vooral omdat jullie ongelovigen zijn. Jullie verwerpen de eenheid van Allah – of je nu jezelf daarvan bewust bent of niet – door Hem partners toe te kennen en deze te aanbidden. En jullie maken je schuldig aan godslastering door te claimen dat Hij een zoon heeft. Pas wanneer christenen als 'dhimmi's' in een vernederde positie onder het regime van het kalifaat leven, zullen ze niet langer worden vervolgd. 'Maar zelfs dan zullen we jullie blijven haten'.

De godsdienst

Hoe moeten wij hier op reageren? Moeten wij moslims nu van de weeromstuit ook gaan haten? Het antwoord is: nee. De Bijbel wijst ons een betere weg. Hoewel wij de islam afwijzen, moeten wij moslims als mensen respecteren. We dienen de waarheid te spreken, maar wel in liefde. Laat het duidelijk zijn: de islam is een valse godsdienst, een godsdienst die – anders dan het traditionele heidendom – ontstaan is als tegenhanger van het christendom. Daarom zet de islam zich ook zo scherp af tegen het christelijk geloof. Mohammed heeft enkele dingen ontleend aan de Bijbel. Deze overeenkomsten wekken de indruk dat moslims en christenen geestelijk familie van elkaar zijn. Dat is echter maar schijn.

Terwijl de Koran spreekt van een God *boven* de mens, spreekt de Bijbel van een God Die in Christus afdaalt *onder* de mens en door Zijn Geest wil leven *in* de mens. In een tijd van tolerantie en pluralisme moeten we eerlijk blijven. Respect jegens anderen betekent niet dat we hun overtuiging delen. Gods Woord moet de doorslag geven.

De mens

Er is echter ook een andere kant. We kunnen onderscheid maken tussen de islam (als godsdienst) en de moslims (als aanhangers van deze godsdienst). Laatstgenoemden dienen wij lief te hebben. Het zijn mensen met een onsterfelijke ziel, net als wij. De Amerikaanse theoloog dr. Kevin DeYoung wijst daar nadrukkelijk op. Ook moslims zijn geschapen naar Gods beeld. We mogen hen niet 'wegzetten als verachtelijke buitenlanders of vreemden, laat staan als minderwaardige schepselen. We moeten met hen handelen zoals we zelf behandeld willen worden' (Matth. 22:39). Daar komt nog iets bij. Niet alle moslims zijn extreem. Veel moslims zijn vriendelijk en gastvrij. Ze doen ons soms beschaamd staan. En al zijn er fanatieke en gewelddadige moslims, dan nog is er de roeping hen lief te hebben. Zij hebben des te meer de boodschap van verzoening en bevrijding nodig. Laten we toch trachten onze islami-

tische naaste voor Christus te winnen en hen helpen waar we kunnen.

Hoe een moslim christen werd

Vorig jaar verscheen een leerzaam boek. Het heet "Answering Jihad – A Better Way Forward". De schrijver, Nabeel Qureshi, is een bekeerde moslim. Zijn weg tot Christus heeft hij beschreven in "Seeking Allah, Finding Jesus". Van huis uit hoorde Nabeel bij de Ahmadiyya-beweging, een sekte binnen de islam die bekend staat om haar vroomheid en vredelievendheid. Toen hij op zoek ging naar de wortels van de islam, ontdekte hij echter zoveel geweld in de Koran en de traditie dat zijn fundamenten begonnen te wankelen. Na een lange, intensieve zoektocht omhelsde hij het christelijk geloof. In zijn eigen woorden: 'Ik zocht Allah, maar ik vond Jezus'. Beter nog, hij werd gevonden. In zijn autobiografie staan af en toe zaken die vragen oproepen. Niettemin is het een pakkend en integer verhaal.

Waarheid en bewogenheid

"Answering Jihad" ("Het beantwoorden van de jihad") is een bijzonder boek. Nabeel wijst op het belang van waarheid en bewogenheid. Als wij de waarheid over de islam niet willen horen, gaan wij aan het probleem voorbij. Anderzijds, als wij zonder bewogenheid met en over moslims spreken, blijft het probleem onopgelost. Daarom moeten wij ons leven met hen delen. Als wij angstig onder ons bed kruipen of hard terugslaan, werpen we olie op het vuur van de radicale moslims. De vicieuze cirkel kan alleen doorbroken worden door liefde. De waarheid spreken over de islam en vriendschap tonen in ons handelen: daar gaat het om. Het is nog niet de laatste stap die genomen moet worden nu we oog in oog staan met de jihad en een toenemende radicalisering van moslims, maar het is wel de eerste stap en het is een correcte stap. Het is een stap 'die ons voorwaarts leidt op een betere weg'. Zo eindigt Nabeel zijn boek. En daarin heeft hij Gods Woord mee (Ef. 4:15).

(wordt vervolgd)

Burgeroorlog

Het is al weer jaren geleden dat het werd afgekondigd aan het begin van de dienst waarin een oude medebroeder vooring. Amerika was in oorlog met Irak dat een aangrenzend landje was binnengevallen. Daar was namelijk olie genoeg te vinden, en annexatie zou natuurlijk de welvaart van Irak zeer bevorderen.

ds. C. Vogelaar,
Clifton (VS)

Het lijkt wel weer oorlog te zijn. Een binnenlandse dan wel te verstaan, een burgeroorlog.

De Golfoorlog was uitgebroken. Die heeft niet lang geduurd. De latere oorlog tegen Irak heeft heel wat langer geduurd en veel slachtoffers gemaakt.

Het lijkt nu wel weer oorlog te zijn. Een binnenlandse dan wel te verstaan, een burgeroorlog. De media doen er geducht aan mee. En nieuws dat er voor gebruikt kan worden, is er genoeg. Nieuws door uitspraken van de nieuwe president, Donald Trump, en de eerste benoemingen voor posten in zijn nieuwe kabinet. Ook wel door de eerste presidentiële maatregelen. Die liegen er ook niet om en zijn soms behoorlijk controversieel. Al ligt het er wel aan of je democraat of republikein bent.

Oorzaken van de strijd

Als je de verslagen leest van wat er zoal in de politieke arena plaatsvindt, kun je er verbaasd zijn, over hoe verhit de gemoearden zijn. Geen middel wordt onbeproefd gelaten de tegenstander naar beneden te halen of in ieder geval zo veel mogelijk te beschadigen. Als je leest over protestmarsen in ver-

Gebed is hard nodig voor de nieuwe regering. Want die wordt wel geconfronteerd met een taak waarvoor grote wijsheid nodig is. Vooral de leiding van de Heere Zelf. Mochten de leiders van de natie daar maar verlegen om zijn.

scheidene plaatsen van het land en vooral in Washington, de zetel van de regering en woonplaats van de president, moet je alleen maar toestemmen dat het inderdaad oorlog is. Een oorlog waarin het niet alleen gaat over de president en zijn uitspraken, maar over zaken die ver boven personen en partijen uitgaan.

Amerika is al lang op een heilloos en uiterst gevaarlijk pad bezig zich te ontdoen van wetten, waarden en normen, die ons lief zouden moeten zijn. Het pad waarin West-Europa, en ook ons oude vaderland, Amerika vooruit was. Maar de laatste jaren wordt hier grote moeite gedaan die

achterstand met spoed weg te werken. Het seculiere humanisme waarin de mens met zijn wensen, zijn eigen prioriteiten, centraal staat, dat is de nieuwe religie. Een religie die met Gods geboden spot, Zijn wet vertrapt en alles haat wat de aanbidding van de nieuwe goden in de weg staat. En ieder moet zich buigen voor de antidiscriminatie-god en beseffen dat het gewoon niet meer van deze tijd is van deze nieuwe orde afwijkende opvattingen te hebben.

Dat is de oorlog die al lang aan de gang is, maar die nu in verhevigde vorm als een uit de hand gelopen bosbrand om zich heen grijpt.

Gebed is hard nodig voor de nieuwe regering. Want die wordt wel geconfronteerd met een taak waarvoor grote wijsheid nodig is. Vooral de leiding van de Heere Zelf. Mochten de leiders van de natie daar maar verlegen om zijn.

Verdeeldheid

Die wijsheid is nodig om in zo'n verdeeld land toch de juiste koers te varen. We laten dat de tegenstellingen zo scherp zijn dat de man of de vrouw soms bang is dat de ander te weten komt op wie de stem werd uitgebracht.

In onze gemeenten hier speelt dat niet zo en was er hoop en gebed dat er geen voortzetting van het liberale, met het verleden afrekenende bewind komen zou. Gelukkig, dat niet de mens, maar de verhoogde Christus Zelf regeert en Hij Zijn welbehagen volvoeren zal. Dat is de enige gegronde verwachting voor een volk dat een andere burgeroorlog kent. Die gebukt gaan onder een andere verdeeldheid. Die een andere strijd kennen, tussen vlees en geest, tussen de oude en de nieuwe mens. Die in die strijd soms zo onderliggen en geen kracht hebben tegen die grote menigte. Die met Paulus moeten zeggen: 'Ik, ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?' Maar die ook mogen weten van de verwachting van Paulus: 'Ik dank God door Jezus Christus onze Heere.'

O, als er toch geen getrouwe, biddende en dankende Hogepriester was, geen almachtige Koning Die voor Zijn gemeente zorgt. Hij is er echter, en door Zijn Geest leert Hij bidden: Doe wel bij Sion naar Uw welbehagen. Van dat welbehagen zongen de engelen. Voor de Kerk zal het de oorzaak van de lofzang van aanbidding zijn.

Meevallers in Melissant

Al zijn medebroeders in de kerkenraad van Melissant hebben bij ouderling B. Both op de catechisatie gezeten. Zo lang staat hij in het ambt. Zondag is het 50 jaar geleden dat hij voor het eerst werd bevestigd. 'Als ik naar de kerk ga, zegt mijn vrouw: 'Heb je alles?' Dan heb ik weleens de neiging om te antwoorden: 'Ik heb helemaal niets'. Maar dan laat de Heere het weleens zo meevallen!'

L. Vogelaar,
Scherpenzeel

ouderling B. Both

Both (78) is op Melissant geboren en getogen, maar kerkte er aanvankelijk niet. De gemeente behoorde tot de Bakkerianen. In zijn jonge jaren fietste Both naar de Gereformeerde Gemeente in Dirksland, net als anderen uit Melissant. Tot de Bakkeriaanse gemeente zich in 1945 bij de Gereformeerde Gemeenten aansloot. Toen konden ze in hun eigen dorp naar de kerk. Vader Both was er diaken van 1946 tot hij in 1957 aan een hartaanval overleed, nog maar 52 jaar oud.

Tien jaar later kwam zijn zoon in het ambt. Ds. P. Blok bevestigde hem op 19 februari 1967 tot diaken en op 6 oktober 1971 tot ouderling. 'Ouderling M. Molenaar, die ziek was, wist dat ik dat zijn opvolger zou worden. Ik moest hem beloven het aan te nemen. Maar dat

deed ik niet, want voor mij lag dat niet zo helder. Tot ik werd bepaald bij de jongen met vijf broden en twee visjes. Ik zei: 'Heere, als die er zijn...; meer heb ik zeker niet'. Zo heb ik het aangenomen. Ds. Blok wist er niet van, maar zei in zijn toespraak: 'Als hij hier mag staan als een jongske met vijf broden en twee visjes...! Dat was voor mij een bevestiging'. Molenaar maakte het nog mee. 'Hij luisterde bij de kerktelefoon. Toen ik werd toegezongen, kwam hij op zijn bed overeind en zong mee. Twee dagen later is hij overleden.'

Ambtswerk

Ouderling Both is sinds 1971 scriba van de kerkenraad. Hij ging toen ook catechiseren, en dat deed hij tot afgelopen voorjaar. Vanaf 1971 zat hij 43 jaar in het classismoderamen, eerst als quaestor en van 1973 tot 2014 als scriba. Aanvankelijk was dat in de classis Middelharnis. Die ging in 1987 samen met de classis Tholen. 'Je hebt er soms goede ontmoetingen. Pas nog zei een ouderling tegen me: 'Ik zou weleens terugwillen naar de arenaaptijd'. Daarin verstonen we elkaar. Er zijn ook preken die je bijblijven. Ds. D. Hakkenberg over 'Zo Hij vertoeft, verbeid Hem'; om nooit te vergeten.'

Sinds Both ouderling werd, is hij naar elke Particuliere Synode afgevaardigd geweest; behalve een keer toen hij door zijn werk verhinderd was. Hij was er vijftien keer eerste of tweede scriba. Eerst was dat in Zuidwest, later in Zuid. Meermalen werd hij naar de Generale Synode afgevaardigd. Hij was ook actief in de regionale en landelijke zendingscommissies, eindredacteur van de kerkbodes van de classes Goes en Tholen, bestuurslid van zorgcentrum Nebo in Zwijndrecht en voorzitter van de SGP-kiesvereniging. Zijn loopbaan als administrateur sloot hij af bij "Eilanden-Nieuws".

Gedenkstee

Voor al dat werk kreeg Both in 1999 een koninklijke onderscheiding, maar terugblikkend zegt hij: 'Vijftig jaar tekort van mijn kant, maar vijftig jaar doorgeholpen. Ambtelijk werk is onmogelijk werk. 'Vermogen wij ook iets, zulks alles komt, o Heer!' van Uw goedheid'. De steun van mijn vrouw mag ook niet ongenoemd blijven.'

Schoonvader G. van 't Geloof was 40 jaar ouderling in Dirksland. 'Ik moet altijd werk doen dat ik niet kan', zei hij weleens. 'Toen ik ambtsdrager werd, ging ik dat begrijpen', zegt Both. 'Je voelt je steeds dwazer. Op de kansel denk ik weleens: Ach, ach, dat al die mensen niet weglopen...'

'Ik heb helemaal niets'.
Maar dan laat de Heere het
weleens zo meevallen!'

Inmiddels heeft Both zo'n 2100 preken gelezen. In de periode 1978-1980 was hij anderhalf jaar de enige ouderling. 'Toen er een sterfgeval was, moest ik alle dagsluitingen doen. Ik zag er niet door en wilde maar een keer overslaan. Toen werd ik echter gewezen op Kolossenzen 4:17: 'Zie op de bediening, die gij aangenomen hebt in den Heere, dat gij die vervult'. Ik kon niet anders dan gaan.'

Melissant is een stabiele gemeente. 'Er is onderling een hechte band'. Onvergetelijk werd het overlijden van enkele kinderen des Heeren. 'Ze lieten een grote lege plaats achter. Er zijn ook kinderen en jongeren weggenomen van wie we mochten weten dat ze een goede ruil deden'. Nu mag Both jubileren. 'Ik ben er erg bang voor zelf in het middelpunt te staan. Vergeet nooit een van Zijn weldadigheden. Samuël nu nam een steen... Eben-Haëzer!'

Ziek

N. Verheul-Cijsouw, Alblasserdam

Muisstil ligt Jasper in bed. Wat voelt hij zich ziek. Buiten hoort hij jongensstemmen roepen. Dat zullen vast zijn vrienden Onno en Geert zijn. Zullen ze op het ijs gaan? Wat jammer dat hij dat nu moet missen.

Ziek ben je liever niet. Natuurlijk is er verschil. Of je twee dagen griep hebt, of dat je al heel lang ziek bent. Misschien ben je ook wel ziek, of ben je pas ziek geweest. Denk er eens aan dat ziekte, pijn en verdriet komt door de zonde. Dit was er in het paradijs niet. Daar was alles heel goed. Weet je wat Mozes zegt van je leven? 'Het uitnemendste (of: het beste) van die is moeite en verdriet' (Ps. 90:10).

In het boek "De bedelaar stierf" lees je over Rens Vogelaar. Een jongen die ziek werd en stierf toen hij negen jaar was. Lees maar mee: 'In het ziekenhuis vroeg zijn moeder eens: 'Rens, kan mama nog wat voor je doen?' 'Mama, vraag maar mee om een nieuw hart en als het kán of ik nog beter mag worden', antwoordde de ernstig zieke Rens. In het ziekenhuis kreeg hij bloed. 'Dat heb je nodig', zei zijn vader. 'Maar ik heb ander bloed nodig', zei Rens uit de grond van zijn hart. Hij wist dat hij Christus' bloed nodig had voor zijn ziel.'

Als je dát bloed uit genade mag krijgen, heeft de Heere Jezus voor al je zonden betaald. Jesaja zegt van Hem: 'Waarlijk, Hij heeft onze krankheden op Zich genomen'. Dat betekent: Hij heeft voor al onze geestelijke ziekten, onze zonden, betaald.

Bij je sterven, mag je dan voor altijd bij de Heere in de hemel komen. Daar zal niemand meer ziek zijn. 'En God zal alle tranen van hun ogen afwissen' (Openb. 21:4).

MAARTEN LUTHER

vervolgverhaal

7

*een trouwe
dienstknecht van God*

H. van Dam

Monnik worden? In een somber klooster gaan wonen? Ja, het moet, het kan niet anders. Hij heeft het beloofd. Wat is zijn vader boos als hij het hoort. Ook verdrietig, want nu zal zijn knappe zoon geen beroemde advocaat worden. En ook geen voorname rechter.

Hij probeert Maarten van zijn plan af te brengen. De vrienden van Maarten proberen het ook. Zij vinden het zo erg dat Maarten zich gaat opsluiten in een klooster. Zij zeggen: 'Maarten, je hebt wel een

belofte gedaan, maar dat deed je zonder er bij na te denken. Je deed het omdat je zo bang was om te sterven door de bliksem. Daarom hoef je die belofte niet te houden, hoor. Nee, je moet niet in een klooster gaan! Maar Maarten schudt zijn hoofd; hij kan zijn belofte niet breken. Hij moet doen wat hij beloofd heeft. Belofte maakt schuld.

Op een mooie zomerdag in juli zien we Maarten Luther de stad uitgaan. Enkele vrienden gaan met hem mee. Al gauw zijn ze bij het klooster, dat even buiten Erfurt staat. Als ze bij de poort van het klooster komen, staan ze stil. Zou Maarten zich misschien toch nog bedenken? Het kan

nog! Maar nee, Maarten neemt afscheid van zijn vrienden. Dan laat hij de klopper op de zware deur vallen. Ze horen het geluid ervan galmen door de holle gang achter de deur. Ze blijven luis-teren. Met ingehouden adem... Ja hoor, daar klinken al voetstappen. Steeds duidelijker. Even later gaat de deur knarsend open. Maarten wordt binnengelaten. Als de poort weer met een zachte bons dichtgaat, is Maarten voorgoed uit het gezicht van zijn vrienden verdwenen. Die gaan zwigend naar Erfurt terug. Sommigen hebben tranen in hun ogen. Ze hebben medelijden met hem. Anderen zeggen: 'Hij is gek geworden...'

Boekennieuws

"Sterven in bijbels licht", dr. H.J. Selderhuis (red.), uitg. Theologische Universiteit, Apeldoorn; 147 blz., € 9,95.

Sterven in bijbels licht

Het boek "Sterven in bijbels licht" biedt een bundeling van integratie-colleges, gegeven aan de Theologische Universiteit te Apeldoorn. Een zevental scribenten belicht het thema van het sterven vanuit zijn eigen vakdiscipline.

Prof. dr. J. Dekker geeft zijn visie op "Sterven en stervensangst" in het Oude Testament. Volgens de auteur herleidt het Oude Testament de sterfelijkheid van de mens in Genesis 2 en 3 tot een gevolg van de zonde. Op andere plaatsen is dat volgens hem niet direct het geval. Als hij spreekt over de genezing van Hizkia is het echter de vraag of Hizkia - en met hem anderen - dat verband ook niet zagen. Hizkia spreekt immers in zijn danklied na de genezing over de noodzaak van een Borg en het werpen van de zonden achter Gods rug (Jes. 38:14, 17). Een andere auteur legt een duidelijk verband tussen de vloek van God over de zonde in het Oude Testament en de dood. Ook had de auteur mijns inziens krachtiger kunnen spreken over de verwachting van het leven na de dood in het Oude Testament.

Dr. T.E. van Spanje bespreekt het sterven van een christen vanuit 2 Korinthe 4:16-5:10. Paulus schrijft over het sterven als een voor goed 'Thuiskomen' in het hemels vaderland. Achter de 'kleine horizon' van hun verwachting in het stervensuur 'Thuis te komen' ligt voor christenen in het Nieuwe Testament de verwachting van hun

vaste hoop 'de grote horizon': de komst van hun Zaligmaker op Zijn glorieuze dag.

De vragen die de dood aan de ethiek stelt, worden belicht door prof. dr. G.C den Hertog. Hij legt de vinger onder meer bij de huidige cultuur. Als de dood het laatste woord heeft, is een cynische verheerlijking van het leven zo ongeveer de enige mogelijkheid.

De plaats van Gods Woord tijdens een begrafenis en de plaats van de dood krijgen ook aandacht in het boek evenals de doodsangst en het doodsverlangen in de cantates van Bach. Vanuit de geschiedenis horen we ook de stem van Calvijn: 'dat niemand goede vorderingen heeft gemaakt in de leerschool van Christus wanneer hij niet de dag van zijn dood en van de laatste opstanding met vreugde verwacht'.

ds. L. Terlouw, De Meern

"Rechtvaardig door het geloof. Luthers verklaring van de Galatenbrief uitgelegd"; Evert Barten, uitg. Den Hertog, Houten, 162 blz.; € 19,95.

Rechtvaardig door het geloof

Evert Barten, jongerenredacteur bij het Reformatorisch Dagblad, heeft dit keer een bewerking geschreven van Luthers verklaring van de Galatenbrief. Aan de hand van de gangbare Nederlandse vertaling van dit boek geeft Barten een weergave in eigen woorden door middel van vragen en antwoorden. Hij slaat de bestrijdingen van dwalingen en herhalingen over, in een kader staat in dat geval dan een verwijzing naar het oorspronkelijke boek.

Door deze werkwijze komt Luther voor 21-ste eeuws publiek op een indrukwekkende manier tot leven. Al lezend kom je tal van pakkende uitspraken tegen. 'Er gaat niets boven Christus. Hij moet je grootste Schat zijn, zo groot, dat al het andere vies en klein wordt. Dat Hij zo'n groot Licht is in je leven, dat je niet eens meer kunt zien dat er een wet is'.

Door sommige voorbeelden van Luther wat aan te passen aan onze tijd, komen ze extra krachtig over: 'De wet is als een enorm dure jas van honderdduizend euro. Nou, dan kun jij met je vijf cent wel thuisblijven'.

De stijl van Luther (en ook die van Barten) is fris en vaak gaat het op het scherpst van de snede. Ds. C. Harinck wijst er in het "Ten

geleide" op dat sommigen dit misschien moeilijk kunnen plaatsen, maar dat dit hoort bij Luther. Niet alleen Luther komt tot leven, maar ook de boodschap van de apostel Paulus. Wie de Galatenbrief beter wil begrijpen, heeft in Luther een betrouwbare gids.

In de uitleg van Galaten 1-4 benadrukt Luther vooral het rechtvaardig worden door middel van het geloof. In de hoofdstukken 5-6 spreekt hij over de goede werken en legt hij grote nadruk op de liefde. Persoonlijk ben ik bij het lezen meerdere keren getroffen door de gloedvolle en loepzuivere weergave van de leer van zonde en genade. Van harte aanbevolen, vooral voor onze jongeren.

J.N. Mouthaan, Veenendaal

In memoriam

mevrouw T. L. van den Noort- van de Velde (87)

Op 7 februari overleed weduwe Van den Noort uit Krimpen aan den IJssel. Allen die haar gekend hebben, zullen er mee instemmen dat zij een hartelijke toegenege vrouw was met een ruim hart voor iedereen die op haar weg geplaatst was. Ook voor de vreemdelingen.

In de vele jaren dat wij haar mochten kennen, hebben wij dit telkens weer ervaren. Welk een grote plaats had haar zeer geliefde man, wijlen ds. G.J. van den Noort (1928-1976) voor haar. Niet alleen als echtgenoot voor haar en vader van de kinderen, maar bovenal als geroepen dienstknecht Gods. De diepe achting daarvoor en het intense meeleven met het ambtelijke leven van haar man, die

in de kracht van zijn leven werd afgelost van zijn aardse post, heeft heel haar leven gestempeld. Tot in haar ouderdom. Daar sprak ze over, daar was zij mee vervuld.

Dat zij echter met de bevinding en roeping van haar man zelf niet kon sterven, daarvan was zij zich zeer bewust. En dat zij persoonlijk een Borg nodig had, besefte zij. Een enkele maal lag het wat ruimer in haar ziel, maar tegelijk was er dan weer de strijd of dit wel Gods werk was. Zoals we dit ook lezen in Psalm 3 vers 3. Zij durfde zich daarvan niet veel toe te eigenen. Ze worstelde daarmee. Zij was hierin schuchter en zag uit naar helderheid. Wel sprak zij er veel van, dat

de HEERE zo goed voor haar was. Elke keer weer en dat zij dit niet kon begrijpen. En dat voor zo één! En dat in de vele zorgen van dit leven, die haar ook zeker niet bespaard zijn gebleven, zij ervaren mocht dat de HEERE de weduwen staande houdt.

De HEERE kent de harten, van ons allen. Hij vergist Zich nooit. Hij ondersteunde de achtergebleven betrekkingen en geve ook voor de bedroefde kinderen en hun nageslacht, dat uit dit sterven nog winst voor de eeuwigheid geboren mocht worden.

ds. W.J. Karels,
Hardinxveld-Giessendam

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Beroepen:

te Capelle aan den IJssel-Middelwatering, ds. A. Schot te Nunspeet;
te Leiderdorp, ds. G. Clements te Gouda;
te Oostkapelle, ds. D.W. Tuinier te Waarde;
te Oudemirdum, ds. G. van Manen te Elspeet;
te Poederoijen, ds. B. Labee te Veenendaal;
te Urk, ds. G. van Manen te Elspeet;
te Zwijndrecht, ds. J. van Rijswijk te Aalburg.

Bedankt:

voor Barendrecht,
ds. G.W.S. Mulder te Zoetermeer.

AFSCHEID DS. B. VAN DER HEIDEN VAN ALBLASSERDAM

Op 31 januari heeft ds. B. van der Heiden wegens emeritaat afscheid genomen van onze gemeente. Hij bediende Gods Woord uit Johannes 16:14a: 'Die zal Mij verheerlijken'. Deze tekst bevat tweeërlei onderwijs

voor Gods gemeente en in het bijzonder voor Gods dienaren. Het is ten eerste diep ontdekkend onderwijs en ten tweede zeer troostvol onderwijs. De tekst is genomen uit de afscheidswaarden van Christus. Hij spreekt met Zijn discipelen niet alleen over Zijn lijden, maar ook over Zijn opstanding en heengaan tot de Vader. Maar zij wilden van Zijn lijden en sterven niet horen, omdat ze nog zo blind waren voor Zijn borgschap. De liefde waarmee ze aan Hem verbonden waren verzette zich tegen die weg. Maar Hij laat hen niet onverzorgd achter, de Trooster zal komen. Christus wordt nu, na Zijn volbracht werk, in de hemel verheerlijkt door de Vader. Dat gebeurt op aarde door de Heilige Geest. Daartoe zijn Gods kinderen en dienaren, na de zondeval, niet meer in staat. Ook Gods Kerk moet inleven Christus niet meer de eer te kunnen geven die Hij zo waardig is en in de gemeenschap met Hem ook zo gegund

wordt. Maar *de Geest zal Hem verheerlijken*. Dat werk begint bij de levendmaking en is een doorgaand werk. Naarmate Christus meer door het geloof gekend wordt, wordt Hij al meer nodig, gepast en dierbaar. Waar Hij verschijnt, moet ik verdwijnen, waar Hij verheerlijkt wordt, word ik walgelijker in mijzelf. Hoe meer heerlijkheid in Hem, hoe meer onreinheid en melaatsheid in mij. Daarom bevat dit woord voor de Kerk en Gods dienaren diep ontdekkend, maar ook zeer troostvol onderwijs. Gods dienaren moeten het Evangelie prediken, opdat de Geest Christus zal verheerlijken in harten van verloren zondaren. Terugziende op zijn ambtsperiode van bijna 34 jaar moest hij inleven dat het alles tekort is geweest. Maar toen bepaalde de Heere hem bij deze tekst: 'Die zal Mij verheerlijken'. Diep ontdekkend onderwijs. Gods dienaren kunnen Christus ten diepste niet verheerlijken, maar hoeven dat ook niet te doen.

Gods Geest zal het doen. Dat is tegelijk zeer troostvol onderwijs. De Drie-enige God zorgt voor Zijn eigen eer.

De dominee bedankte een ieder die dienstbaar is in de gemeente voor de goede samenwerking en sprak zijn vrouw en kinderen met gevoelvolle woorden toe.

Vervolgens sprak burgemeester J.G.A.

Paans. Die memoreerde dat de gemeente meer dan verdubbeld is in de ambtsperiode van ds. B. van der Heiden. Ds. P. Melis sprak namens de classis Ridderkerk, de Particuliere Synode Zuid-West en het Curatorium van

de Theologische School. Ds. A.B. van der Heiden sprak over de natuurlijke en geestelijke band met zijn broer. Ouderling J. van der Wal bedankte namens kerkenraad en gemeente de dominee voor de samenbindende wijze waarop hij als herder en leraar 17 jaar zijn werk in de gemeente getrouw heeft verricht. Hij liet de scheidende predikant toezingen Psalm 121:4. Daarna legde ds. B. van der Heiden voor het laatst als eigen herder en leraar de zegen op onze gemeente.

Kerkenraad Gereformeerde Gemeente Alblisserdam

MUTATIE KERKELIJK JAARBOEK 2016

Pag. 330, **gemeente POEDEROIJEN**

Scriba is nu: J. Waaijberg,

Willem van Oranjestraat 28,

5307 HT Poederroijen,

tel. (0418) 673933

e-mail: hanswaaijberg@kliksafe.nl

Toevoegen: Regeling preekbeurten:

G. de Boef, Dorpsweg 5,

5307 HK Poederroijen, tel. (0418-671256

Berichten

RECTIFICATIE

In het in De Saambinder van 9 april jl. geplaatste artikel "Van Heidelberg naar Dordrecht en terug" is een verkeerde naam van de website van de daarin genoemde stichting vermeld. Het is niet: www.svvhed.nl, maar: www.svvhed.org.

CGO-LEERGANG 'DE REFORMATIE ACTUEEL'

In het kader van 500 jaar Reformatie organiseert de CGO de leergang 'De Reformatie actueel'. Locatie: Driestar College, Gouda. Tijdens een vijftal donderdagavonden wordt u uitgenodigd na te denken over de betekenis van de Reformatie en de vraagpunten in 2017.

Het programma ziet er als volgt uit:

1. Het wonder van de 16^e eeuw
- dr. C.R. van den Berg en ds. H.A. van Zetten
2. Zijn wij nog calvinisten?
- dr. J. van der Kamp en ds. W. Visscher
3. Wet en Evangelie
- ds. G. Clements en ds. C. Harinck
4. Genade en Geest
- ds. J.J. van Ekeveld en drs. J. van Mourik
5. De kerk als huisgezin
- ds. L. Terlouw en ds. W.A. Zondag

De startavond is donderdag 30 maart. Volgende data: 20 april; 11 mei; 25 mei; 1 juni.

De avonden beginnen om 19.15 uur. Na de pauze is er een tweede les om 20.45 uur. De genoemde docenten verzorgen elk een les. Inschrijving per avond is mogelijk. Kosten

zijn € 20,- per avond en € 90,- voor de gehele serie.

Voor een uitgewerkt programma en inschrijving kunt u terecht op de CGO-website: www.cgo.nu.

GTD-AVOND INZAKE VLUCHTHEUVEL EN HELPENDE HANDEN

Op dinsdag 4 april zal in de kerk van de Gereformeerde Gemeente te Gouda een Gerichte Toerustingsavond voor Diakenen (GTD) gehouden worden.

De heren H.J. Colijn, (werkzaam bij Helpende Handen) en G.J. Verbruggen (werkzaam bij De Vluchtheuvel), hopen deze avond een toelichting te geven op de wijzigingen en de uitbreiding van het werk van deze organisaties. Aanvang: 19.30 uur.

Graag ontvangen we uw aanmelding via tel. 0348-489900 of per e-mail www.deputaatschapdmz.nl

ZANGAVOND IN BARENDRECHT

Koor- en samenzangavond op zaterdag 18 februari, aanvang: 19.30 uur, in de Zuiderhavenkerk van de Gereformeerde Gemeente te Barendrecht, m.m.v. jongerenkoor Cantilena uit Werkendam en gemengd koor Jubilate uit Capelle a/d IJssel.

50-JARIG JUBILEUM ALS ORGANIST

Op 7 februari was het 50 jaar geleden dat ons gemeentelid Z.C. Verheij tot organist werd benoemd. Gedurende deze lange periode heeft hij met de hem geschonken muzikale

gaven getrouw de gemeentezang begeleid. De Heere, Die woont onder de lofzangen Israëls (Ps. 22:4), geve hem de krachten en de inspiratie om ook in de toekomst zijn talenten aan te wenden ten dienste van de gemeente.

Kerkenraad Gereformeerde Gemeente Scheveningen

KONINKLIJKE ONDERSCHIEDING

Tijdens een gemeenteavond van 1 februari is ouderling G. van Veldhuisen koninklijk onderscheiden. Bijzonder was dat, in bijzijn van burgemeester P. Zoon, loco burgemeester J.P. Sinke, zijn vriend vanaf 1973, de versierselen heeft uitgereikt. Na Sinke spraken ouderling P. J. Francke namens kerkenraad en gemeente, docent en deelteamleider Jansen namens het Calvin College en zoon Albert namens het gezin. Ds. A.J. de Waard, voorzitter van de stichting hulpverlening Gereformeerde Gemeenten, particuliere synode Zuid, sprak een slotwoord n.a.v. Openbaring 2:10.

Ook vanaf deze plaats een welgemeende felicitatie voor onze broeder, zijn vrouw en allen die hen lief zijn. Het is een mooie gebeurtenis, die we u van harte gunnen. U betekent veel binnen onze gezinnen, familiekring, op school, in onze gemeente en niet te vergeten als pastoraal werker voor de vele psychisch zieken in onze provincie. Passend is de gouden draad in het geheel: de wens en het dankgebed van Psalm 115:1.

ds. D.W. Tuinier, Waarde

Kerkdiensten

ZONDAG 19 FEBRUARI 2017

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. A.P. Baaijens; Aalst 14.30 uur ds. J.S. van der Net; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Alphen a/d Rijn 10.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. J.J. Tanis; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Amsterdam 15.30 uur stud. H.J. Agteresch; Apeldoorn 10.00 en 16.00 uur ds. R.A.M. Visser; Arnhem 10.00 en 15.00 uur stud. W. Mouw; Barendrecht 10.00 uur ds. M.J. van Gelder en 19.00 uur stud. E.J. Boudewijn; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. E. Bakker; Beekbergen 10.00 (H.A.) en 19.00 uur ds. A. Schreuder; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; Berkenwoude 19.00 uur ds. J.S. van der Net; Bodegraven 10.00 uur ds. H. Paul en 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Brakel 10.00 en 18.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur stud. E.J. Boudewijn; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. A. Moerkerken en 15.30 uur stud. J. de Kok; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 19.00 uur ds. G. Clements; Deventer 16.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. K. Boeder; Doetinchem 19.00 uur ds. R.A.M. Visser; Dordrecht 10.00 uur ds. A.J. Gunst en 16.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Drachten 9.30 en 15.00 uur ds. A. Verschuure; Ede 16.00 uur ds. M. Joosse; Elspeek 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Enkhuizen 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 15.00 uur ds. J. van Laar; Enter 15.00 uur ds. A. Schreuder; Ermelo 14.30 uur ds. F. Mulder; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur (H.D.) ds. C. Hogchem; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. C.J. Meeuse; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 (H.A.) en 16.30 uur ds. G. Clements; Goudswaard 10.00 en 18.00 uur ds. J.W. Verweij; 's-Gravenhage (zie Scheveningen); 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. S.W. Janse; 's-Gravenzande 15.00 uur ds. H.A. van Zetten; Groningen 10.00 en 16.00 uur ds. J.B. Zippro; Haamstede 18.30 uur ds. G.J. Baan; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur (H.D.) ds. M.H. Schot; Hilversum 19.00 uur ds. A. Schot; Hoedekenskerke 14.30 uur ds. D.W. Tuinier; Hoofddorp 9.30 en 18.30 uur stud. H.J. Agteresch; Hoogeveen 19.00 uur ds. A. Verschuure; Houten 10.00 uur ds. W.A. Zondag en 17.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Kampen 9.30 en 15.30 uur ds. J. IJsselstein; Kamperland 14.00 uur ds. G.J. Baan; Kapelle-Biezelinge 10.00 en 17.00 uur stud. J.B. Huisman; Katwijk aan Zee 18.00 uur ds. H. van der Heiden; Klaaswaal 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kortgene 14.00 uur ds. C. van Krimpen; Krim-

pen a/d IJssel 9.30 (H.A.) en 16.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Kruiningen 9.30 (H.A.) en 14.00 en 18.00 uur ds. G. Bredeweg; Leerdam 10.00 en 18.00 uur ds. J. Schipper; Leiderdorp 10.00 uur ds. W. Silfhout en 18.30 uur ds. R. Kattenberg; Lelystad 15.00 uur ds. W.A. Zondag; Lisse 9.30 (H.A.) en 16.00 uur ds. G.J.N. Moens; Marknesse 19.00 uur stud. H.E.P. Fortuyn; Meeuwen 15.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. S. Maljaars; Melissant 18.00 uur ds. A.J. Gunst; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 14.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelharnis 18.00 uur stud. M. Blok; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. J. Driessen; Naaldwijk 18.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. A. Vermeij; Nieuwdorp 9.30 (H.A.) en 14.30 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Nieuwerkerk 9.30 en 15.00 uur stud. M. Blok; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. M. Joosse; Nisse 14.30 uur stud. J.B. Huisman; Ooltgensplaat 9.30 uur ds. C. Harinck en 18.00 uur ds. D.W. Tuinier; Oostburg 18.00 uur ds. S. Maljaars; Oosterland 10.00 en 18.30 uur ds. J. van Belzen; Oostkapelle 16.30 uur ds. C. Harinck; Opheusden 10.00 en 17.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. P. Melis; Oudemirdum 19.00 uur ds. J. IJsselstein; Poederloijen 14.30 uur ds. P. Mulder; Poortugaal 9.30 en 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; Poortvliet 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Puffershoek 15.00 uur ds. W.J. Karels; Rhenen 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. G. Pater; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 uur ds. G.W.S. Mulder en 16.00 uur ds. M.J. van Gelder; Rijssen-Noord 9.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 (H.A.) en 18.30 uur (H.D.) ds. J. van Laar; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Rilland-Bath 14.00 uur ds. C.J. Meeuse; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 uur ds. J.S. van der Net en 14.30 uur (H.D.) ds. G. Pater; Rotterdam-Centrum 19.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 uur ds. J. Mijnders en 18.30 uur ds. H. Brons; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 uur stud. J. de Kok en 17.00 uur ds. J. van Rijswijk; Scherpenisse 14.30 uur ds. J. van Belzen; Scheveningen 10.00 en 15.30 uur ds. H. van der Heiden; Sint Annaland 14.30 uur ds. K. Boeder; Sliedrecht 9.30 en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 19.00 uur ds. W. Visscher; Spijkenisse 15.00 uur ds. A.T. Huijser; Sprang-Capelle 9.30 en 16.30 uur ds. M. Mondria; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. G. Hoogerland; Terneuzen 15.30 uur ds. A.P. Baaijens; Terwolde - De Vecht 9.30 en 14.30 uur stud. H.E.P. Fortuyn;

Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. P. Mulder; Uddel 10.00 uur ds. G. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. D. de Wit; Utrecht 10.00 en 16.30 uur ds. L. Terlouw; Veenendaal 9.30 (H.A.) en 16.30 uur ds. B. Labee; Vlaardingen 10.00 en 16.30 uur ds. H. Brons; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur (H.D.) ds. G.J. Baan; Waarde 9.30 uur ds. D.W. Tuinier; Waardenburg 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. G. Beens; Werkendam 10.00 (H.A.) en 18.00 uur ds. M. Karens; Westkapelle 14.30 uur ds. S.W. Janse; Westzaan 10.00 uur (H.D.) ds. G. Heijkamp; Wierden 18.30 uur stud. W. Mouw; Woerden 10.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil en 18.30 uur ds. W.A. Zondag; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. C. Sonneveld; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Zwijndrecht 16.30 uur ds. W. Silfhout; Zwolle 15.00 uur ds. G. van Manen;

DINSDAG 21 FEBRUARI 2017

Alphen a/d Rijn 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Drachten 19.30 uur ds. C.A. van Dieren; Oosterland 19.30 uur ds. J. van Belzen; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. B. van der Heiden;

WOENSDAG 22 FEBRUARI 2017

Aalburg 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Aalst 19.30 uur ds. W.A. Zondag; Barneveld-Zuid 19.30 uur ds. P. Mulder; Berkenwoude 19.30 uur ds. G. Pater; De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Elspeek 19.30 uur ds. G. van Manen; Hardinxveld-Giessendam 19.30 uur ds. W.J. Karels; Hilversum 19.45 uur ds. A. Schreuder; Houten 19.30 uur (uitzendingsdienst) ds. C.G. Vreugdenhil; Meeuwen 19.30 uur stud. H.E.P. Fortuyn; Middelharnis 19.30 uur ds. S.W. Janse; Mijdrecht 19.30 uur ds. F. Mulder; Nisse 19.30 uur ds. D. de Wit; Nunspeet 19.30 uur ds. A. Schot; Oude-Tonge 19.30 uur ds. J.S. van der Net; Poederloijen 19.30 uur ds. G. Bredeweg; Poortvliet 10.00 en 14.30 en 18.30 uur ds. D.W. Tuinier; Puffershoek 19.30 uur (voor de zending) ds. G.J.N. Moens; Rijssen-Noord 19.30 uur ds. C.A. van Dieren; Scherpenisse 9.30 uur en 18.30 uur ds. E. Bakker en 14.30 uur ds. P.D. den Haan; Sint Annaland 9.30 uur en 18.30 uur ds. H. van der Heiden en 14.00 uur ds. E. Bakker; Sint Philipsland 9.30 en 19.00 uur ds. J. van Belzen; Soest 19.30 uur ds. W. Silfhout; Stolwijk 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Tholen 10.00 en 19.00 uur ds. P.D. den Haan; Werkendam 19.30 uur ds. M. Karens; Zeist 19.30 uur ds. J.J. van Ekeveld;

DONDERDAG 23 FEBRUARI 2017

Alblasserdam 19.30 uur ds. G. Beens; Amster-

dam 19.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 19.45 uur ds. C. Sonneveld; Dinteloord 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Ermelo 19.30 uur ds. G. Pater; Gemeuiden 19.30 uur ds. C. Hogchem; Goes 14.45 uur (huw.bev.) ds. C.J. Meeuse; Herkingen 19.30 uur ds. G. Bredeweg; Hoofddorp 19.45 uur ds. J. van Rijswijk; Melissant 19.30 uur ds. C.J. Meeuse; Naaldwijk 19.45 uur ds. C. van Ruitenburg; Oud-Beijerland 19.30 uur ds. P. Melis; Oudemirdum 19.30 uur ds. R.A.M. Visser; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. J.W. Verweij; Scherpenzeel 13.30 uur (huw.bev.) ds. A. Verschuure; Terwolde - De Vecht 19.30 uur ds. A. Verschuure; Tricht-Geldermaalen 19.30 uur ds. P. Mulder; Urk 19.30 uur ds. A. Schot; Waardenburg 19.30 uur stud. M. Blok; Zwijndrecht 19.45 uur ds. M. Joosse;

VRIJDAG 24 FEBRUARI 2017

Barneveld-Centrum 13.30 uur (huw.bev.) ds. D. de Wit;

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 19 FEBRUARI 2017

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 10.00 en 16.30 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 12.00 uur (Bijbeluur) evang. S. de Visser; Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 en 17.00 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart;

EVANGELISATIEPOSTEN

Alkmaar:

Evangelisatiepost 'Bij de Bron', Willem Buytewechstraat 2, 1816 GL Alkmaar; samenkomsten iedere zondag om 10.00 en 16.30 uur. U bent hartelijk welkom op onze post. Openingstijden: dinsdag t/m zaterdag van 11.00 - 15.00 uur. Tel. 072-5129195 email info@bijdebronalkmaar.nl website www.bijdebronalkmaar.nl

Amsterdam:

Evangelist J.Krijgsman; Evangelisatiepost Bij Simon de Looier; Looiersgracht 70-72. Tel. 020-6227742.

Samenkomsten iedere zondag 10:30 uur 17:00 uur. U bent van harte welkom in onze evangelisatiepost.

Openingstijden: dinsdag t/m zaterdag van 10:00-12:00 uur en 12:30-16:00 uur.

U kunt bij ons ook CD's en boeken kopen. Door uw aankoop steunt u het evangelisatiewerk. Telefonisch of per mail bestellen kan ook: 0252-419560; cvleenen@kliksafe.nl Bekijk ook eens onze site: www.bijsimondelooier.nl

Breda:

Inloopcentrum 'De Lichtboei', Vriesdongen 1, Breda Contactadres: info@inloopdelichtboei.nl Openingstijden: dinsdag en zaterdag 10.00-12.30 uur Voor actuele informatie: www.inloopdelichtboei.nl

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-1 te Emmen; samenkomsten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur. Inloophuis de Hoeksteen: Kolhoopstraat 24, Emmen. Openingstijden: elke dinsdag, donderdag, vrijdag en zaterdagmiddag van 13:30 tot 16:30 uur. Tel. 0591 - 653915 www.inloophuisdehoeksteen.nl

Den Haag:

Inloopcentrum 'Het Kompas', Apeldoornse laan 228, Den Haag De openingstijden van de inloop zijn op dinsdag, vrijdag en zaterdag van 10.30 uur tot 15.30 uur; tussen de middag is de inloop gesloten van 12.30 tot 13.30 uur. De inloop is op woensdag en donderdag geopend van 10.30 tot 12.30 uur, soms ook op donderdagmiddag. U bent van harte welkom. Nadere informatie: www.inloophuisshetkompas.nl; u kunt ons ook bellen 070 2050008. Per e-mail: denhaag@bijbelcentrum.nl

Leeuwarden:

Evangelist S. de Visser; kerkgebouw Achter de Hoven 2-c; samenkomsten iedere zondag om 9.30 en 16.00 uur.

Op vakantie in Friesland? Welkom in onze inloop, die geopend is op donderdag en vrijdag van 11.00 tot 16.00 uur en zaterdag van 11.00 tot 15.00 uur. Bekijk ook eens onze site: www.inloophuisachterdehoven.nl

Merksem:

Evangelist A. van Setten; protestants centrum 'De Bron', Jaak de Boeckstraat 21-23; samenkomsten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur. wU bent ook hartelijk welkom in het inloophuis, geopend van dinsdag t/m vrijdag van 13.00-16.00, donderdagavond van 18.00-21.30 uur en zaterdag van 10.30-13.00 uur.

Rotterdam:

Inloop- en Bijbelcentrum 'In de Gouwstraat', Gouwstraat 36-b, Rotterdam-Charlois. Kom eens langs, u bent hartelijk welkom. De inloop is geopend van dinsdag tot en met zaterdag tussen 10.00 en 16.00 uur.

Tilburg:

Kerkruimte: Offenbachstraat 105 Tilburg. Zondagse samenkomsten om 10.00 en 18.30 uur. Het inloopcentrum: Het Kruispunt, is geopend op di en wo van 14.00-17.00 u. Do van 10.00-17.00 u. Vr van 10.00-15.00 u. U bent van harte welkom.

Utrecht/Leidsche Rijn:

Bijbelcentrum 'De Hoeksteen', Monarchvinderlaan 200, Utrecht Wilt u meer weten over ons werk in de wijk Leidsche Rijn? Kijk dan eens op onze website www.hoeksteen-leidscherijn.nl

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

“

WE HOEVEN DE VERZOeking NIET NA TE LOPEN; ELKE DAG HEEFT AL GENOEG AAN ZIJN EIGEN KWAAD.

JOHN BUNYAN

Advertenties

Huize Sola Gratia gaat verhuizen naar Winterberg-Altenfeld! Zie: www.huizesolagratia.net

T.h. onze tussenwoning wk 29+30 voor **vakantie Nunspeet**, tel. 0341-256262.

TE HUUR: nieuwe (zorg)vakantiewoning in Meliskerke, 6 pers. Hele jaar mogelijk.
Info: zeelandrust@hotmail.com
0649405645

U kunt bij ons terecht voor:

- Samenstellen Jaarrekening
- Fiscale aangiften (IB en VPB)
- Aangiften erfbelasting
- Gratis advisering rechtsvorm (VOF-BV)

ADMINISTRATIEKANTOOR
BUTH

PERSONLIJK BETROKKEN EN ERVAREN

Hobbemastraat 49, Middelhamnis Tel.: 0187 - 48 2414
E-mail: info@buth-administratie.nl

Vakantie in Duitsland in de Pfalz?
Wij verhuren twee ruime vakantie-woningen in de overweldigende natuur van het Nordpfalzerbergland: uitgestrekte wandel- en fietspaden in de directe omgeving, historische plaatsen als Heidelberg, Trier en Worms op dagtocht afstand.
Rust, natuur en cultuur.
Meer informatie: fam. Moussault, op www.beth-etham.de of onder tel.nr. 0049-6385-92 555 77 (Nederlandstalig)

Refojobs.nl INFO@REFOJOBS.NL / (06) 8143 0157
BANEN BIJ REFORMATISCHE WERKGEVERS

- TEAMLEIDER ONDERBOUWTEAM / EBEN-HAËZERSCHOOL / EMMELOORD
- LEIDINGGEVENDE HUISHOUDLIJKE HULP / RST ZORGVERLENERS / B'VELD
- MANAGEMENT ASSISTENT / RST ZORGVERLENERS / B'VELD
- ELEKTROMONTEUR / INTRO PERSONEEL / ALBLASSERDAM

PARTNERS: RMU, SIRJON, CEDRAH, AETRA COACHING EN DRIESTAR EDUCATIEF

Lutherreis Ger. Gemeente te Moerkapelle met ds. W. Harinck, die zal plaatsvinden van D.V. 1 mei t/m 5 mei.
We gaan naar alle bekende plaatsen, zoals Eisenach, Erfurt, Wittenberg etc. en ook nog een bezoek aan Buchenwald.
Er zijn nog plaatsen vrij in onze 2e Comfortbus en dat alles voor de scherpe prijs van 439 euro.
Hebt u belangstelling, neem dan contact op met A. Bac, tel.nr. 079 593 3515 of 06 26578610
E-mailadres: aabac@filtnet.nl

Aankomend pabostudente zoekt vanaf sept. '17 kostadres omgeving Gouda.
06-29868601 / mirjamsturm@hotmail.com

NIEUW IN ONS AANBOD

De christelijke huishouding van Petrus Wittewrongel
Cursus Deel I Het huwelijk

www.cursussenoudvaders.nl
0118-583025/0172-532796

Winst uit Verlies

Contactdag Voorjaar 2017

Thema "Uit overtuiging van onze geest óf de Heilige Geest"
D.V. zaterdag 18 maart 2017
Bethlehemkerk Woerden. **Spreker ds. D.J. Budding** uit Nunspeet.
Aanvang 10.30 uur, inloop vanaf 10.00 uur. Iedereen die uitziet naar dé Troost bij kanker is van harte welkom (deelname is kosteloos)
Opgave: 0341-250434 of website: www.Winstuitverlies.nl

OOSTENRIJK, vanaf €495,- huurt u een **stacaravan op gezinscamping**.
Recreatieteam, kerkdiensten, zon, water en bergen. Info: 055-3030083
www.es-vakanties.nl

Welkom op onze site!
Ruim 40.000 boeken op:
www.derooboeken.nl

Royale vrijstaande woning met 7 slaapkamers

- Centrale ligging in Zeeland
- Diverse kerken op korte afstand
- Oerdegelijke materialen
- Instapklaar
- Ruime garage
- Inhoud circa 840 m3
- Perceelopp. 526 m2

Ridderhofstraat 29 Kwadendam
Vraagprijs € 374.500,- k.k.

www.rplusmakelaardij.nl (0113) 644 398

Ready to go international?

Calvin Christian School
Coalhurst, Alberta

URGENT NEED: Multiple vacancies for 2017 - 2018 school year!

For more information contact the principal **Marc Slingerland**
001-403-381-3030 ☎
marc.slingerland@ccschool.ca ✉

Kijk snel op lesgevenincanada.nl voor de info!

**MOUNT CHEAM
CHRISTIAN SCHOOL**

**ARE YOU READY FOR NEW
CHALLENGES, EXCITING
EXPERIENCES, AND GOING
INTERNATIONAL?**

MCCS is run by the Reformed Congregations of North America in Chilliwack. For the next few years, we expect to have a number of vacancies, both in elementary and secondary. Due to the length of the immigration process, we welcome early applications for 2017-2018. Meanwhile, applicants can improve their language skills. Teachers at MCCS are required to be at Cambridge English, Proficiency (CPE).

INTERESTED?

Contact Mr. J. Neels, principal:
jneels@mccs.ca or +1 (604) 794-3072.

APPLYING?

Send your resume and cover letter with references to Mr. J. Neels and the secretary of the school board, Mr. E. Van Maren, ericv@vanmarengroup.com.

Mount Cheam Christian School, 48988
Yale Road, Chilliwack, BC V4Z 0B2,
Canada - www.mccs.ca

**Te huur: nette 4 pers. st.caravan
op park in Staverden bij Elspeet.**
Inl.: 0113 573937 of 0630870136 /
jadewitte@solcon.nl

**Reformatiorische
Psychologenpraktijk
Nederland**

Reformatiorische Psychologenpraktijk Nederland biedt identiteit bewuste behandeling en begeleiding en psychologisch onderzoek aan volwassenen, jongeren en kinderen met psychosociale en psychologische vragen en problemen.

Ohmweg 1g, 2952 BD Alblasserdam
078 - 69 32 808 of info@rpnederland.nl
Bezoek onze website voor meer informatie,
de tarieven en aanmelding.
www.rpnederland.nl

Identiteitsbewust • Persoonlijk • Vertrouwend • Doelgericht

Compleet ingerichte 6-8 pers.
Lodgetenten. Direct aan het Lago-
Maggiore (Italië) of bij de Friese
meren. Boek nu uw vakantie.
www.familylodges.nl 0343-481155

VAN STAVEREN
begrafenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar (0172) 23 33 38
Wij verzorgen alleen begrafenissen
Vraag geheel vrijblijvend het boekje "Mijn Laatste Wens".
www.vanstaaverenbegrafenisverzorging.nl

**zang- &
orgelavond**

Koorzang, Samenzang en OrgelSolo's

D.V. zaterdag **25 februari**
aanvang 19.30 uur

Goes **Sionkerk**

Mannenkoor **De Lofzang**
dirigent: Ron van Ommen

organist: Arjan Breukhoven

spreek: Ds. A.P. Baaijens

collecte t.b.v.: Theologische School
toegang: gratis

organisatie: Mannenkoor De Lofzang 2017

✓ **Ambtskleding**
✓ **HERENKLEDING**
✓ **Trouwkostuums**

Geerts
herenkleding

Dorpsstraat 229
3925 KC Scherpenzeel
033 277 88 99
www.geertsherenkleding.nl

**Gezocht: Allround Kwekerijmedewerker
(40 uur)**

Kwekerij van Holst is op zoek naar een enthousiaste medewerker met groene vingers en die van aanpakken weet.
Haarle (gem. Hellendoorn)
Voor meer informatie en sollicitatie kunt u mailen naar kwekerijholst@solcon.nl of bellen naar 0548-595040

*Een mooie dag
moet je mooi
aankleden...*

den Engelsman & van Driel

Voorstraat 15 - Sint-Annaland
Tel. (0166) 65 24 90
Maak een afspraak
www.denengelsmanenvandriel.nl

**Ambtskleding
Kostuums en shirts op maat**

Klamar's
FASHION

's-Gravenstraat 63 | 4431 AB 's-Gravenpolder
0113 - 31 63 64 | 06 14 53 15 28
info@klamarsfashion.nl | www.klamarsfashion.nl
Voor openingstijden zie website.

**Advies aan huis mogelijk
Maak vrijblijvend een afspraak!**

ANDANTE
-orgelcentrum-

Uw dealer van
**Johannus
Monarke
Content
Domus
Viscount
Mixtuur**
(Hauptwerk orgels)

* Ruim assortiment bladmuziek (ook klavars)
* Verkoop en verhuur, ook voor zaal en kerk
* Collectie kleine blaasinstrumenten

Industrielaan 26 • Veenendaal • tel 0318 - 50 50 63
www.andanteorgels.nl

VOGG... AL 65 JAAR MUZIEK VOOR KERK EN HUIS

Voor kerkenraden

EXAMENCOMMISSIE

Voor advies bij de selectie en benoeming van organisten

ORGELBOUWADVIESCOMMISSIE

Bij aanschaf, bouw of onderhoud van het orgel

MODELINSTRUCTIE

Voor de aanstelling van organisten

Voor organisten en andere muzikliefhebbers

KERK & MUZIEK Ons tweemaandelijks blad

BUNDELS met Psalmbewerkingen

CURSUS Kerkelijk Orgelspel

Allerlei **ACTIVITEITEN**

Meer informatie
of bladmuziek bestellen?
www.kerkenmuziek.nl of mail naar
info@kerkenmuziek.nl

VERENIGING ORGANISTEN GEREFORMEERDE GEMEENTEN

HARKES
Begravenissen

Dokter Hamburgerlaan 59
2771 JR Boskoop

www.harkesbegravenissen.nl

Wij verzorgen alleen begravenissen

0172 - 21 21 22

Waarom Paul Roescher?
Wij geven u twaalf redenen! **3**

Lager in prijs dan waar ook!

Badkamer Belle Vista Badkamer compleet zoals opgesteld.

Kraakprijs! 1545,-

PAUL ROESCHER
KEUKEN • BAD • VLOER • HAARD

Totaal 17500 m2 in Rijssen en Apeldoorn
Tel. 0548 530 350 www.paulroescher.nl

HONGERSNOOD IN MALAWI

Timotheos is een initiatief van de Reformed Presbyterian Church in Malawi.

Timotheos investeert in:

- Onderwijs
- Wezenzorg
- Zorg voor voeding en gezondheid
- Evangelisatie

U kunt ons werk steunen door een gift over te maken op bankrekening

NL 57 RABO 0161 4855 02 t.n.v.

Stichting Timotheos te Staphorst

o.v.v. honger in Malawi

WERKVAKANTIE: Jongeren opgelet! Er is nog ruimte om mee te gaan naar Malawi van maandag 10 juli t/m zaterdag 29 juli D.V.

www.timotheos.nl
voorlichting@timotheos.nl
06-54205245

Timotheos

Op vakantie naar Canada? Kijk op www.CanadianHolidayRentals.ca voor accommodaties en autoverhuur.

Te koop: Gouda, herenhuis
aan mooie laan, kamer 35 m², 7 sl.k., gr. tuin, schuur 30 m². Dicht bij scholen, kerken en station.
Prijs € 460.000. Inl.: 06 13272558

ABC CONSULTS
RELATIONELE- EN SEKSUOLOGISCHE HULPVERLENING
WWW.ABCCONSULTS.NL

kina
begravenisverzorging

D.W. Schipper **010-458 31 12**
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman **0182-58 39 32**
Gouda

Dag en nacht bereikbaar

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

Mediation of bemiddeling nodig?

Bel 030 - 760 10 00 of mail mr.pjdenboef@db-advocaten.nl

Janssens ■ Den Boef
advocaten

Colofon

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteuren: ds. B. Labee, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J.J. Verhage

Bijdragen van medewerkers

ds. G.J. van Aalst,
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
T 0186-576990
E givanaalst@kliksafe.nl

Boeken ter recensie en vragen voor rubriek "Vraag en antwoord"

ds. B. Labee
Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-51 35 97
E b.labee@kliksafe.nl

Meditaties

J. van 't Hul
Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
T 055-5063639
E jvthul@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten

J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk
T 0180-420865, F 0180-423583
E jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd van kerknieuws en berichten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk

Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening, postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan

Verloep drukkerij
postbus 33, 2950 AA Alblasterdam
T 078-6912899
E saambinder@verloep.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag vóór de week van verschijning aangeleverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,30 per mm.
Familieberichten € 0,45 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan: Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening, postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E saambinder@cbgg.nl

Betalings abonnementsgelden

IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v.
De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 14,00 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober) voor het buitenland*: € 150,00 per jaar *afwijkend tarief voor: Canada: \$ 165, USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika

Mr. A.M. Berman, P.O. Box 20188
St. Catharines, ON L2M 7W7, Canada
T 1 905 651 2320
E amberman47@gmail.com

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Ds. Labee over:

Studenten met proponentenbevoegdheid

Wat is het verschil tussen een preek en een stichtelijk woord? Mag een student van onze Theologische School ook spreken over de Heidelbergse Catechismus? Is er tijdens de periode van proponderen ook gelegenheid om deel te nemen aan het Heilig Avondmaal?

Preek en stichtelijk woord

De eerste vraag is niet zo moeilijk om te beantwoorden. De bediening van het Woord (preken) is een ambtelijke dienst! Alleen wettig geordende predikanten in de heilige dienst hebben in ons kerkverband preekbevoegdheid. Onze studenten zijn geen ambtsdragers met deze bevoegdheid maar krijgen gewoonlijk aan het begin van het derde jaar van de opleiding toestemming om te proponderen. Een andere uitdrukking daarvoor is een 'stichtelijk woord' spreken. Deze 'oefeningen' vormen een onderdeel van de toerusting tot die naar van het Goddelijke Woord.

Leerdienst

Een andere vraag betreft een stichtelijk woord op zondagmiddag of -avond. Spreken studenten ook over de Heidelberger? De vraagsteller meende zelfs dat het nooit voorkwam. Er is geen bezwaar tegen als een student een zogenaamde leerdienst houdt. Integendeel, op onze Theologische School wordt er nadrukkelijk aandacht voor gevraagd. De opbouw van een preek vanuit de catechismus is immers anders dan een 'gewone' preek? Elke student moet ook dit wel enkele malen in de opleiding 'oefenen'. Zeker als de Zeeuwse vacante gemeenten bezocht worden, is daar niet aan te ontkomen. Maar het zal elke lezer duidelijk zijn dat het niet eenvoudig is om als student -de zondagsafdeling die aan de beurt is- te moeten behandelen. Het opzien is dan zo mogelijk nog groter... Het is een voorrecht als de Heere na vier jaar een eigen gemeente aanwijst, waarin

vanaf zondag 1 tot 52 ons troost- en leerboek mag worden bepreekt.

Heilig Avondmaal

Het antwoord op de derde vraag is - op zichzelf genomen - niet moeilijk: deze gelegenheid is er zeker! Maar in de praktijk ligt het wat minder gemakkelijk. In de twee jaar dat een student elke vacante gemeente een zondag probeert te dienen, worden er geruime tijd van te voren afspraken gemaakt. Om vervolgens een dienst af te zeggen in verband met deelname aan de bediening van het Heilig Avondmaal in de moedergemeente is daardoor niet zo eenvoudig. En eigenlijk zou de zondag ervóór ook de voorbereidingsdienst op het te houden Heilig Avondmaal moeten worden bijgewoond. Is het vervolgens juist om de nabetrachtingsdienst te missen? Ook al kan het hart in de periode van proponderen weleens hunkeren naar de avondmaalstijden, de praktijk is helaas veelal anders.

Tenslotte een persoonlijke noot. We herinneren ons in studententijd één van de eerste Avondmaalszondagen die we moesten missen. Het gaf een diep heimwee om de dood van de Zaligmaker te verkondigen en als een kleine leerjongere van de Meester gevoed en gelaafd te worden voor eigen hart en leven. Maar de vrijmoedigheid ontbrak om de afgesproken beurten af te zeggen. Daarnaast was er de vrees om de aandacht op onszelf te vestigen en deze zondag in de moedergemeente te blijven. Het werd ons nog moeilijker gemaakt toen het verzoek kwam om een 'voorbereidingspreek' op het Heilig Avondmaal te houden op de plaats waar we zouden voorgaan. Maar nooit zullen we vergeten hoe de Heere juist die zondagmorgen zoveel opening gaf onder het spreken van dit 'stichtelijk woord'. Toen maakte de Heere het waar dat Hij ons bindt aan de middelen maar dat de levende God Zelf niet gebonden is aan tijd of plaats. Onuitsprekelijk rijk als een klein studentje mag geloven dat Jezus' lichaam *waarlijk spijs*, en Zijn bloed *waarlijk drank* is. Na deze wonderlijke zondag hebben we er nooit meer over getobd. Wel kunt u zich voorstellen wat de eerste Avondmaalszondag als dienaar des Woords - ook in dit opzicht - voor hem betekent.

Zullen we proberen onze studenten, bijzonder als ze proponderen, de Heere voor te leggen in onze gebeden? Juist in dit stukje van hun zwerftocht hebben ze dat zo nodig...

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt - zo mogelijk - altijd een reactie. Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog wel ongeveer zeventig vragen op een reactie te wachten.